

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1885. Första Kammaren. N:o 39.

Lördagen den 9 Maj, e. m.

Kammaren sammanträdde kl. 7 e. m.

Fortsattes föredragningen af Lag-Utskottets utlåtande N:o 56, i anledning af dels återremiss från Andra Kammaren af vissa delar af det i Utskottets utlåtande N:o 23 framlagda förslag till värnpligtslag, dels ock Kamrarnes skiljaktiga beslut beträffande samma förslag.

*Samman-
jemknings-
förslag till
värnpligts-
lag.
(Forts.)*

Punkten 1.

Herr Nyström: För närvarande inskränker jag mig till att förklara det jag kommer att rösta för afslag å den föredragna punkten; men må hända kommer jag under aftonens lopp att ytterligare begära ordet i denna fråga.

Friherre Barnekow: Här har under förmiddagens plenum talats så många ståtliga och vackra ord i denna fråga, och de ärade talare, som använde de kraftigaste orden, hafva dock slutat med att yrka afslag på den föreliggande punkten. Det är förvånande, att när man önskar ett förbättradt försvar, man dock kan komma till ett sådant resultat. Dertill måste finnas några orsaker, och jag har under diskussionen kommit till den slutsatsen, att det måste finnas tvenne sådana. Den ena är den, att man icke vill medgifva afskrifningen af grundskatterna, den andra är, att de som yrka afslag, tro att de derigenom skola skaffa landet ett bättre försvar.

Hvad nu de första angår, som icke vilja medgifva afskrifning af grundskatter och indelningsverk, vill jag dock påpeka, att det är en inom Riksdagen erkänd sak, att det är en befogad rättighet att få dessa skatter afskrifna. Hvad vidare dem beträffar, som önska afslag, därför att de skulle få ett bättre försvar, vill jag göra dem uppmärksamme på hvad som passerat. Det finnes enligt min uppfattning hvarken utsigt eller anledning till att hoppas att något bättre i detta hänseende för närvarande skulle kunna skaffas.

Samman-
jemknings-
förslag till
värnpligts-
lag.
(Forts.)

Här har i dag på förmiddagen en talare ordat om de orepresenterade klasserna, som icke hafva rätt att tala i denna Kammare, och han har sökt att föra deras talan. Detta låter mycket bra och det är en känsloträng, som man gerna slår på och det vinner en viss anklang, men det är dock icke riktigt öfverensstämmande med verkliga förhållandet, ty att få afskrifning af indelningsverket är dock en rättighet, som dessa personer i enlighet med sina knektekontrakt hafva att fordra, därför att de åtaga sig skyldigheten af en utsträckt värnpligt. Deremot hafva de orepresenterade folkklasserna icke något sådant att begära, utan hafva de samma skyldighet som hvarje annan svensk medborgare att i farans stund försvara sitt fosterland, och nödgas de också därför i fredstid underkasta sig öfning i vapnens bruk, och fordran på dessa öfningar äro här i landet bra obetydliga mot hvad andra länder i den vägen fordrar af sina inbyggare.

Man har också under förmiddagens lopp strängt klandrat regeringen därför, att den framkommit med detta förslag. Vid remissen af den Kongl. propositionen tog jag mig friheten att säga några ord derom, att jag ansåg regeringen hafva riktigt uppfattat ställningen i landet, och att man icke kunnat komma fram med ett förslag som hade större utsigt att gå igenom än det föreliggande. Jag skall bedja att få upprepa dessa ord, och jag vågar påstå att, såsom ställningen nu är, kan icke något annat i denna vägen åstadkommas. Man har äfven klandrat regeringen därför, att den gifvit efter, varit för svag och icke fast och bestämdt hållit på hvad den begärt. Men, mine herrar, vi lefva icke i tider, då den regering har utsigt att vinna seger, som envist håller på sin speciella uppfattning, utan jag tror fast mer, att regeringens åtgöranden här vid lag äro grundade på en uppfattning af ställningen i landet, som är långt riktigare än de herrars, som här talat mot förslaget. Slutligen har man här i dag talat om att man med blödande hjerta och sorg blickade in i framtiden, i fall förslaget ginge igenom. Detta är icke förhållandet med mig; utan går jag med glädje mod framtiden till mötes under den förutsättningen, att svenska folket skall så väl hädanefter som hittills sätta sin lit till Honom, som styr världens öden, och skall ej ensamt vara beroende af en tillfällig riksdagsmajoritet. Det är därför jag vågar att hos Herr Talmannen anhålla om proposition på bifall till den föreliggande punkten.

Herr Törneblad: Om det vore så, att man finge afgöra denna fråga efter sina egna önsknings och förhoppningar eller efter sin egen uppfattning om, hvad som *borde* vara, då vore det lätt att ställa sig på afslagens ståndpunkt och afvakta en annan tid i den tanke att denna tid skulle medföra ett förverkligande af de förhoppningar, man skulle vilja hysa om möjligheten att få ett betryggande försvar. Så är icke förhållandet nu, och det är icke ens efter Kammararens genom beslut uttalade uppfattning af frågan som vi ensamt hafva att bedöma den, ty i detta fall föreligger, låtom oss icke glömma det, en sammanjemkning. Begreppet sam-

manjemkning innebär en uppoffring å den ena sidan lika väl som å den andra. Nu kan det sägas, att den ena parten icke är benägen för en sådan uppoffring; det är då hans rätt att säga nej. Men låtom oss i detta fall tänka efter, om verkligen situationen är sådan, att Första Kammarén med fullt skäl och full trygghet för den framtid, som kan i större eller mindre mån bero på dess beslut, bör säga sitt nej, då åtminstone någon utsigt föreligger om, att Kamrarne kunna komma öfverens, om också icke på sådant sätt, som vare sig den ena eller andre önskat, och i fråga om utsigterna för framtiden gäller det att räkna med de faktorer, som verkligen förefinnas, icke med de faktorer, som man önskar skola förefinnas. Kasta vi en blick tillbaka på försvarsfrågans behandling, så befinnes det, att åsigterna om nödvändigheten af ett starkt och verkligt betryggande försvar hafva så småningom undergått en förändring till det sämre. Må man deröfver uttala sitt beklagande — jag är den förste att det göra — men må man icke låta detta beklagande skymma blicken vid beräkningen om hvad som kan vara att vinna. Det är gifvet, att en tid af långvarig fred skall alstra obenägenhet att underkasta sig ökade bördor för ett försvar, som många betrakta såsom onödigt helt enkelt af det skälet, att de äro invaggade i den enligt min tanke illusoriska förhoppningen, att vi alltid skola få lefva i den närvarande fredens hägn. Om nu så är, eller att åsigterna om nödvändigheten af försvarets förstärkande hafva försämrats eller rättare sagdt förminskats i styrka, då gäller det att se efter, om man kan rädda något, och om det icke skulle vara skäl att tillämpa den gamla konungens exempel, som slutligen köpte de tre återstående sibyllinska böckerna för samma pris, hvarför han förut forgäfvés fått sig tillbudne alla de nio. *Ett* synes mig säkert bland mycket, som är ovisst, och det är, att om vi i dag icke taga detta lilla, ja, jag erkänner det gerna, högst obetydliga steg till försvarsfrågans lösning, så kommer obenägenheten mot en förökad tunga att tillväxa i stället för aftaga. Ju längre diskussionen om frågan hålles uppe, dess mer skjuter försvarsnihilismen in sina kilar. Det är sorgligt att så är, men så lär det dock vara. Hvar felet ligger i det förgångna, om man från början stält sina anspråk för högt eller icke varit nog fast i att hålla på dem i det rätta ögonblicket, lemnar jag derhän. Jag vill icke uppehålla mig vid striderna i det förflutna, utan blott hålla mig till det enkla faktum, att vi för närvarande, menskligt att döma, hafva föga att vinna af ett afslag. Om man med denna öfvertygelse vill lägga sitt ja för förslaget, innebär det — jag vill öppet förklara det — ett bestämdt offer, framkalladt af den åsigten att man dermed handlar rättast eller, om man så vill, klokast, ty i politiken, der det icke är fråga om sådant, som kränker den moraliska lagen, der sammanfaller ganska ofta det rätta med det kloka. Hvad statsklokheden är eller rättare sagdt, hvad statsklokheden i hvarje särskildt ögonblick fordrar, derom kunna åsigterna vara delade, i trots af att fosterlandskärleken och uppfattningen af dess kraf kunna vara lika varma på den ena sidan som på den andra. Om det blifvit

Samman-
jemknings-
förslag till
värnpligts-
lag.

(Forts.)

Samman-
jemknings-
förslag till
värnpligts-
lag.

(Forts.)

sagdt, att vi genom bifall till det förevarande förslaget skulle kasta en del af bördorna på skuldror, som icke förmå bära dem lika lätt, som andra, så vill jag erinra derom att detta gäller i ännu högre grad, om man ställer starkare fordringar på försvaret och fordrar t. ex. 90 eller 120 dagar. Vill man i *sådant fall* gå in på den önskade skattereformen, så bör detta i lika hög grad gälla i det förevarande fallet, då de ifrågavarande klasserna skulle göra en betydligt mindre uppoffring. Jag anser för öfrigt icke att dessa uppoffringar äro synnerligen stora, om blott saken rätt ställes och rätt skötes.

Om det som vidare är sagdt, att det skulle vara ett köpslagande, må vi erinra oss, att detta — jag skall visst icke spilla många ord eller ingå i ett vidlyftigare försvar därför — dock har sin yttersta grund i den sammanbindning mellan försvars- och skattebördorna, som indelningsverket för äldre tider innefattar och som förr eller senare måste framkalla ett sträfvande att förändra denna skattetunga så väl i detta som i andra dermed nära för-
enade afseenden, med rätt eller orätt lemnar jag derhän.

Det har vidare blifvit sagdt, att om man står i ett träsk, på en fast punkt, må man väl vakta sig för att gå upp till en högre belägen, om man icke undersökt grunden och finner den lika fast, så att man ej der drunknar. Ja, det bör man visserligen göra, men man bör äfven akta sig för att icke genom att stanna kvar på den fasta punkt, man redan innehar, utsätta sig för faran att svälta ihjel i träsket, och skall en bro slås, måste man hafva materialier, som äro egnade dertill, ty med förhoppningar och önskingar slår man icke någon bro. Jag föreställer mig således, att om Första Kammaren nu skulle afslå sammanjemkningen, den (politiskt taladt) för sin egen ställning derpå skulle ringa eller intet vinna, kanske mycket förlora. Vill Andra Kammaren vedervåga att afslå denna, må det vara dess sak. Men jag föreställer mig också, att om Första Kammaren måhända motvilligt dock sträcker sin hand till en sammanjemkning, så kan denna fråga få hvila under åtskilliga år och med den också skatteafskrifningsfrågan, och den tyngd, som har hvilat öfver en stor del af våra politiska förhandlingar, kommer då att försvinna, så att vi kunde blifva i stånd att egna våra krafter och vår kanske något större enighet i Riksdagen åt andra frågor, hvilkas lösning är, om icke lika vigtig, dock i hög grad vigtiga och allt mer tränger sig på oss så väl på det ena som på det andra området. För öfrigt få vi erinra oss, att försvarsorganisationen, sådan den nu är, eller den fasta punkten, dock liksom så mycket annat inom Riksdagen har sin ganska svaga sida, och det är den finansiella sidan. Så länge faran kvarstår för att allt kan förändras i de gemensamma voteringarnes urna, så länge har man föga vunnit med att skydda den nuvarande positionen, under det att dock en förhoppning, jag vill icke säga visshet kan finnas derom att samlifvet blefve drägligare och en sund utveckling långsamt men väl kunde främjas genom en större samverkan mellan Kamrarne, än nu är fallet. Jag vill visserligen icke här uppdraga en blomstermålning i rosenrödt, men nekas må

dock icke, att med den utgång jag förordar vi skulle komma något framåt, och att i stället för den upprörda och allt mer agiterade diskussion, som varit rådande på sista tiden, vi genom detta visserligen kanske allt för långsamma framåtgående dock rädda *möjligheten* till framtida utveckling. Jag anser mig icke ega rätt att säga nej till det nu framlagda sammanjemkningsförslaget, utan anhåller att få yrka bifall till detsamma, emedan jag hyser fruktan att det ansvar, jag skall ådraga mig genom att säga nej, skulle blifva större än det, som jag ådrager mig genom att säga ja.

*Samman-
jemknings-
förslag till
värnpligts-
lag.*
(Forts.)

Herr Widén: Mot Lag-Utskottets föreliggande förslag till sammanjemkning af Kamrarnes olika beslut i beväringsslagen hafva motståndarna gjort flera anmärkningar under förmiddagen. Utgångspunkten härtill har tagits från en jämförelse dels med hvad en beväringsslag borde vara, idealiter sedt, dels med det Kongl. förslaget, sådant det af Första Kammaren redan blifvit antaget. Från båda synpunkterna har nu sammanjemkningsförslaget förklarats underlägset och deruti måste jag naturligtvis äfven för min del instämma. Men uti yrkandet på afslag kan jag ändock icke instämma. Jag kan nemligen ej hängifva mig åt den framhållna illusionen, att vi, med det föreliggande förslagets förkastande, skulle en annan gång kunna få något bättre. Tvärt om hafva vi helt visst att vänta oss ett sämre. Känslan af nödvändigheten att tidsenligt förbättra vårt försvar till ett i möjligaste måtto betryggande sådant, har ju under de 20 år denna fråga stått på dagordningen icke stigit, utan sjunkit, riksdag efter riksdag; och någon förändring till en ljusare utsigt för framtiden vågar nog ingen, som känner det verkliga förhållandet, förutsäga oss eller lofva, om nemligen äfven detta förslag faller. Jag vågar derföre för min del icke försmå det lilla, som jag nu är i tillfälle att erhålla, alldenstund här ändock bjudes oss en förbättring. Hellre må jag taga detta lilla och dermed börja att, såsom en talare yttrade på förmiddagen, krypa upp för det sluttande plan, hvarpå vi allt för länge och allt för djupt glidit ner, förmedelst våra afslag af det bättre, som gång efter annan bjudits förut.

Men nej, svarar man. Här är icke blott det, som bjudes för ringa, utan detta åtföljes derjemte af en kompromiss derom, att en skattelindring skall medgifvas samtidigt för egarna och brukarna af landets skattejord. Här är en otillbörlig köpslagan om medborgarens första pligt i fråga. Denna måste afvisas. Det må nu gå hur det vill med fosterlandets försvar. Detta tal låter helt visst vackert för doktrinären, men det låter mycket illa i mina öron och har särskildt det felet att ej innehålla ett parodierande af förhållandet, och det vissa är, att vi med det talet förts steg för steg ner på det sluttande plan, hvarpå vi nu befinna oss. Må man afhålla sig från vanställande ofruktbara deklamationer och i dess ställe taga hänsyn till det verkliga och sanna förhållandet, derest vi vilja föras uppåt till målet. För mig gäller det framför allt att vinna en tidsenlig förbättring i vårt fosterlands försvar. Men hvarje sådan, till och med den ringa, som nu är föreslagen,

Samman-
jemknings-
förslag till
värnpligts-
lag.
(Forts.)

innebär en ny beskattning. Förmår nu den jordbrukande allmoge-
klass, på hvilken kostnaderna för vårt hittills varande försvar i
så hög grad hvilat, att än ytterligare påtaga sig nya skattebördor
utan att några lättnader från de gamla medgifvas. Tager man
hänsyn till det verkliga och sanna förhållandet, såsom det är för
mig bekant, så är jag öfvertygad, att man ej skulle kunna vara
så obillig att man här gifve ett ja till svar på den uppkastade
frågan. En skattelindring är således för vår till det yttersta skatte-
tyngda allmoge påkallad i *billighetens*, för att icke säga, i *barm-
hertighetens* namn. För andra klasser må man tänka på annan
hjälp, och *en* sådan har ju Riksdagen redan sedan i fjor på förslag
för den särskildt s. k. arbetareklassen, då Riksdagen till Kongl. Maj:t
framburit Herr Hedins behjertansvärda motion, rörande arbetares för-
säkning mot olycksfall m. m. Om våra fattiga behöfver jag icke fö-
enär vi redan ega en fattigvårdslagstiftning. För skattebonden är
nu en skattelindring föreslagen, och denna måste jag i *billighetens*
namn finna både lämplig och behöflig i förevarande fall. Ingen
tjänstbar man kan få sättas i den olyckliga ställning, att han
finner giltig ursäkt i sin ekonomi att vilja undandraga sig sin
naturliga förpligtelse. att medverka till sitt folks försvar. Och
framför allt lämpligt synes det mig här vid lag, att man särskildt
fäst sig vid de s. k. grundskatterna. Ty med de föreslagna
lindringarna i dessa har man inslagit på en för vår tid oundviklig
reform i vårt från privilegiitiden medärfda skatteväsen. Ty sedan
våra rättsbegrepp klarats ända derhän, att vi till och med i vår
lagstiftning bland annat redan infört *likhet inför lagen*, förmedelst
undanröjdandet af särskildt privilegierade rättegångsfora, kan man
naturligtvis icke heller fasthålla vid den olikhet, som vi i vår jord-
beskattning nedärft från privilegiiåldern, utan att vi deraf skulle
blottställas för växande missnöje och ofrid medborgare emellan.
I öfverensstämmelse med hvad jag sålunda haft äran yttra kan
jag icke med en föregående talare se någon olycka för vårt land
uti antagandet af det oss förelagda förslaget till förbättring i vår
beväringens ordning. Tvärt om väntar jag mig deraf uppslaget icke
allenast till en mera tillmötesgående och trefligare stämning Kam-
rarne emellan, än den som här inträdt sedan 1883, utan äfven in-
ledningen till en vänligare och fredligare stämning för framtiden
mellan de särskilda klasserna uti hela landet. Jag lemna min
röst för bifall till Lag-Utskottets föreliggande förslag.

Herr Anderson, Albert: Då de skäl, som Friherre af
Ugglas under förmiddagen anförde, äro bestämmande för mitt vo-
tum i denna fråga, hade jag icke ämnat begära ordet, om icke
under diskussionens gång åtskilliga yttrandena förekommit, som jag
finner mig icke böra lemna alldeles oanmärkta.

En ärad talare på stockholmsbänken har yttrat, att om skatte-
nedsättningar skola ega rum, böra de verkställas å sådana skatter,
som drabba *alla*, exempelvis å sockertullen.

Jag har deremot föreställt mig, att, då staten är i tillfälle att
lemna någon skattnedsättning, man borde i första rummet fästa

sig vid de så kallade *partialskatterna*, det vill säga de skatter, som åligga en samhällsklass utan att hafva sin motsvarighet hos de andra.

Hvad särskildt sockertullen angår, är jag mycket tveksam om det för det närvarande vore lämpligt att nedsätta densamma med afseende på det låga pris på socker, som nu är gällande.

Till följd deraf kan nemligen förmånen för konsumenterna icke blifva stor genom en sådan nedsättning, hvaremot skadan för fabrikanterna kunde blifva ganska betydlig.

Flera talare hafva här uttryckt sin fruktan för att indelningsverket skulle försvagas eller rubbas genom antagandet af den nu föreliggande värnpligtslagen.

Så vidt jag kunnat fatta, finnes likväl intet i värnpligtslagen, som har omedelbart sammanhang med indelningsverket; och jag anser, att denna värnpligtslag kan passa äfven för ett försvarssystem, grundadt på indelningsverket — liksom det kan lämpas för ett system grundadt på annan stam och beväring. Förmodligen måtte den farhåga, som uttalats rörande indelningsverket, bero på den lag, som denna Kammare för någon tid sedan antog rörande lindringar i rustnings- och roteringsbesvären.

Jag har vid behandlingen af denna fråga här i Kammaren rätt noga genomläst denna lag, men deri icke funnit någon bestämmelse, som ens på aflägsnaste sätt kan sägas försvaga eller rubba indelningsverket.

En ärad talare på blekingebänken anmärkte, att det borde vara beräkningar gjorda öfver hvad de ökade öfningarna för beväringen komma att kosta liksom också att man borde hafva uppgifter om till huru mycket afskrifningarna uppgå; och han tillade ytterligare, att denna brist i upplysningar stode i strid med grundlagens föreskrifter.

Men jag skall då bedja få fästa hans uppmärksamhet derpå, att tillökningen af beväringens öfningar kommer att inträda först år 1887, och denna Riksdag har endast att behandla statsregleringen för år 1886; och om han gjorde sig besvär att genomläsa Kongl. Maj:ts proposition om statsverkets tillstånd och behof, skulle han der också finna de belopp, hvartill lindringarna uppgå.

En annan talare har yttrat, att efter ett tiotal af år försvinna grundskatterna — vi hafva ett spolieradt indelningsverk och en milis med 42 dagars öfning. Ja, det är naturligen icke godt att veta huru förhållandena äro om 10 år; men jag har sökt visa, hurusom hvarken värnpligtslagen eller den lag om lindring i rustnings- och roteringsbesvären, som Kammaren nyligen antagit, på något sätt inverkar på indelningsverket. Då måtte det vara något annat, som kommer att rubba indelningsverket och den ärade talaren framkastade helt flygtigt en redogörelse för huru han ansåg att detsamma borde reformeras.

Om en sådan eller en liknande reformation af indelningsverket skulle komma att ega rum, tror jag, att detsamma ginge sönder, ty rör man vid murket trä, faller det sönder.

Det har vidare här yttrats, att, om Kammaren nu antoge

*Samman-
jämknings-
förslag till
värnpligts-
lag.*

(Forts.)

Samman-
jemknings-
förslag till
värnpligts-
lag.
(Forts.)

sammanjemkningsförslaget, den skulle frångå sin förut uttalade åsigt. Ja, detta kan ju till viss grad vara sant, men det har många gånger förut inträffat att Kamrarna emellan sammanjemkning egt rum i andra frågor och detta är ett fall, som ju grundlagen också förutsatt, hvarför jag tror att den anmärkningen torde kunna förfalla.

Jag yrkar bifall till Utskottets föreliggande förslag.

Herr Hallenborg: Äfven jag hade vid detta tillfälle icke ämnat yttra mig, men då så många af dem som stå på motsatta sidan, seende saken från fosterländsk synpunkt, icke velat taga på sig ansvaret att rösta för sammanjemkningsförslaget, vill jag icke begagna mig af rätten att i den hoprullade sedeln dölja mitt votum, utan vill öppet uttala, att jag röstar för förslaget och vågar bära ansvaret för det votum, jag kommer att afgifva. Då jag detta gör, ber jag äfven få förklara att jag lika litet som många andra är blind för de många svagheter som finnas i förslaget, isynnerhet sedan det återkommit från Lag-Utskottet, men jag hyser den innerliga öfvertygelsen att genom öfvertagande af detta förslag någonting kunde vinnas. Det är svårt att säga, om vi komma till ett bättre eller sämre, men min öfvertygelse är, att genom antagande af detta förslag, vi komma från ett tillstånd som är olidligt och då jag i många år hyst den öfvertygelsen, att aldrig något för försvaret kan göras, så länge denna omedgörlighet å ömse sidor fortfarande får råda, ser jag i detta ögonblick skymta för mig ett hopp att något kan åstadkommas, och därför kommer jag också att utan tvekan rösta för bifall till detta förslag, sådant det nu föreligger från Lag-Utskottet.

Herr Lindhagen: Jag vill utgå från den siste talarens yttrande att vi genom antagandet af detta lagförslag skulle komma ifrån det nuvarande tillståndet, hvilket äfven han betecknade såsom olidligt. Ja, om jag kunde hysa samma öfvertygelse, skulle också jag rösta för det föreliggande förslaget. Men då efter min öfvertygelse man derigenom skulle aflägsna den tidpunkt, då man kunde komma ifrån detta olidliga tillstånd, så nödgas jag rösta emot förslaget.

Min uppfattning af hithörande frågor har jag flera gånger uttalat inom denna Kammare, och jag vill ej till tröttnad upprepa den. Min önskan är att vi så fort som möjligt må komma ifrån grundskatterna och våra med dem förknippade inbördes strider; men tillika att vi skyndsamt må komma till den utveckling af vår arméorganisation, att densamma innebär ett för landet tryggande försvar. Men min öfvertygelse är att man med föreliggande förslag går i motsatt riktning och arbetar emot så väl grundskatteafskrifningens fullbordande som utvecklingen af vårt försvar.

Redan vid första ögonblicket då jag hörde talas om regeringens förslag om den nu ifrågasatta afskrifningen emot vissa medgifvanden i afseende å försvaret, var det min tanke — hvilken jag ännu i denna stund vidhåller — att man var inne på en orig-

tig väg. När afskrifning skulle ske, borde den enligt min tanke *beslutas* på en gång, så att den var en slutligen afgjord sak, men tillika var det en billig begäran att den icke *verkställdes* alltför våldsamt i ett slag. Man gick därför klokt och försigtigt tillväga i 1883 års förslag, då man tog en längre tid, — må hända visserligen allt för lång tid — under hvilken afskrifningen skulle utföras. Genom antagandet af det framlagda förslaget om en blott delvis skeende afkrifning, men denna dock så våldsamt som med 30 procent i ett slag, har man icke ändrat ett grand i Kamrarnes ställning till hvarandra eller åstadkommit någon den minsta försoning mellan stridiga åscter; men man har onödigtvis sårat ena sidans billighetskänsla genom det brådstörtade i utförandet. Det framlagda afskrifningsförslaget har sålunda synt mig origtigt från början; och då nu dess komplement, värnpligtslagen, kommit tillbaka från Lag-Utskottet i en alldeles vanställd form, är detta mig en ytterligare anledning att vara rädd för att någonsin deltaga i ett sådant beslut, som föreliggande sammanjemkningsförslag afser.

De, som vilja antaga detta förslag, göra det naturligtvis under den förutsättning att något för vårt försvar dermed skulle kunna vinnas; en föreställer sig något mera, en annan något mindre. Men för min del kan jag icke deltaga i denna optimistiska uppfattning.

Jag ber först att få i minnet återkalla hvad som redan på förmiddagen är erinradt derom att genom förslaget en verklig inskränkning sker uti Kongl. Maj:ts rätt att låta öfva beväringen. Man menar att detta blott vore en formfråga, emedan Kongl. Maj:te icke kan låta öfva beväringen utan penningar, hvilket det åter beror på Riksdagen att bevilja. Men det låter sig dock lätt tänkas en sådan ställning i landet att, då en fiende hotar oss, fosterlandskärleken skyndar till mötes med penningar för att sätta Kongl. Maj:te i tillfälle att ögonblickligen inkalla beväringen till öfning. Men om man nu genom en civillag slår fast gränserna för beväringens öfningstid, har man dermed gjort om intet afven den utvägen att få beväringen öfvad. — Redan denna omständighet är för mig tillräckligt skäl att icke understödja detta förslag.

Men kan man väl på allvar påstå, att, om vi nu också få sex åldersklasser i stället för fem, och dertill ytterligare sex på papperet, vi dermed skulle hafva en öfvad armé, som vore något värd, då ett krig utbröte. Det förefaller mig vara en naivitet utan motstyecke att föreställa sig, att med detta lilla, som återstår af Kongl. Maj:ts förslag, man vunnit något som ens vore värdt att tala om. Det hufvudsakligaste, som vunnas, skulle ju vara endast det att man finge in hela beväringssmassan i rullorna. Men icke är det väl med pappersluntor som man med framgång möter en fiende, utan med väl väpnade och öfvade män! Man kan bringa ett spädt barn till tystnad genom att visa det en papperslapp med granna figurer på; men mognade män söker man förgäfves inbilla att papperslappar äro arméer. Det synes alltså ligga en villfarelse uti att tro, att man genom antagande af värnpligtslagen, sådan som han nu föreligger, skulle vinna något nämnvärdt för vårt försvar; och då så är, finnes ingen anledning att antaga förslaget, helst

Samman-
jemknings-
förslag till
värnpligts-
lag.
(Forts.)

Samman-
jemknings-
förslag till
värnplikts-
lag.
(Forts.)

genom detsamma ställningen i många andra afseenden skulle försämras. I ett fritt land, såsom vårt, är det omöjligt att få ett verkligt försvar till stånd, med mindre än att medlen dertill frivilligt lemnas af fosterlandskärlek, och därför är det obetydliga, som nu kan vinnas genom köpslagen eller kompromiss, alldeles utan värde. Ty det ofantligt myckna, som felas för ett verkligt försvar, det står fortfarande kvar otillfredsstäldt och kan aldrig i tiden gifvas annat än af fosterlandskärlek.

Hvarthän har man deremot i öfrigt kommit i denna fråga genom att antaga föreliggande förslag? Jo, man har klafbundit hvarje framsteg för minst den tid af 8 år, som enligt förslaget skall åtgå för detsammas bringande i verket. Vid hvarje försök att inom den tiden upptaga frågorna, skall inom denna Kammare invändas, att man gjort nog eftergifter i afseende å grundskatterna samt rustnings- och roteringsbördorna, synnerligast i förhållande till den ringa valuta, som erhållits i afseende å försvaret; och inom Medkammaren skall på samma sätt invändas, att man ej kan göra någonting vidare i värnpliktsfrågan, så länge som hvad redan beslutats ännu ej hunnit sättas i verket. Sålunda stå då de två parterna oförändradt hvar på sin ståndpunkt; och vi hafva i perspektiv en tiderymd af åtminstone tio år, under hvilken lösningen af begge de viktiga frågorna är undanskjuten.

Men då jag icke anser mig böra medverka till uppskof i en sådan utsträckning med lösningen af dessa viktiga frågor, ber jag, för min del, få förklara, att jag kommer att rösta *emot* det föreliggande förslaget.

Herr von Stockenström: Utan att vilja besvara Kammaren med något längre yttrande önskar jag blott att i korthet få öppet uttala den mening, jag hyser i denna utomordentligt viktiga fråga.

Då Kongl. Maj:ts förslag först framlades, såväl det till grundskatternas afskrifning och lindringar i rustnings- och roteringsbesvärerna som det angående en ny beväringsslag, var jag besluten att till detsamma lemna mitt bifall. Jag har också inom Kammaren röstat *för* samtliga dessa förslag.

Jag har aldrig varit i stånd att fatta det orättvisa i grundskatterna eller kunnat finna, hvad som blifvit framhållet, att jordbrukets för närvarande tryckta tillstånd skulle kunna upphjelpas genom denna afskrifning af grundskatterna. Och icke heller har det varit mig möjligt inse, att med afseende på statsverkets för tillfället lysande tillstånd en afskrifning, en eftergift, utgörande omkring 3 millioner kronor årligen, borde af Riksdagen beslutas.

Hade det varit fråga om att för ett enda tillfälle eftergifva dessa 3 millioner kronor, hade det varit en helt annan sak. De skäl jag haft att biträda dessa förslag hafva varit helt och hållet politiska. Jag hade föreställt mig att derigenom att statsmakterna gingo till mötes länge och ihärdigt fullföljda anspråk lugn skulle kunna inträda i sinnena, och jag hade hoppats, att en välbehöflig förstärkning af försvarsverket skulle kunnat vinnas. Så stälde sig saken från början.

* Nu framträder den, enligt min uppfattning helt annorlunda än då. Beväringsslagen är — efter de stridiga besluten i Kamrarna och den sammanjemkning, som egt rum, — icke desamma, som först framlades. Det är icke underligt då, om man stannar i tvekan, när det gäller att taga ett afgörande beslut i denna fråga.

Här har visserligen blifvit sagdt att det som erbjudes är dock bättre än det, som nu finnes. Ja, detta kan ju icke förnekas; men här är det ej fråga om att endast taga i betraktande förbättringen, utan ock att tillse, huru vida den motsvarar den betydliga uppoffring, man för dess vinnande måste underkasta sig. Och då ställer sig saken helt annorlunda.

Vidare har också sagts, att, om man nu endast finge en grund att bygga på, man sedan kunde komma till en sådan utveckling af vårt försvarverk, som man önskade; men för min del fruktar jag för att denna grund kommer att blifva ganska bräcklig, att den till och med kan vara vådlig, samt att den byggnad, som i en framtid kommer att derpå uppföras, att döma efter de första kostnaderna, kunde blifva alltför dyrbar.

Jag har nu fattat mitt beslut i frågan; och huru mycket jag än respekterar hvad som här på förmiddagen yttrats från statsrådsbanken, och huru mycket jag än uppskattar hvad som till fördel för förslaget sagts af fosterländskt sinnade män i denna Kammare, kan jag dock icke förmå mig att rösta *för* detta förslag i dess *nuvarande* skick.

Jag kan icke åtaga mig det ansvar, som jag anser vara dermed förenadt, och får därför anhålla om afslag å föreliggande förslag.

Herr Rääf: Då frågan förra gången förevar i det skick, hvori den af Kongl. Maj:t blifvit föreslagen, hade jag, ehuru med tvekan, biträdt så väl detta, som det dermed förbundna förslaget om 30 procent afskrifning af grundskatter och indelningsverk, men i det skede, som frågan nu kommit, kan jag icke annat än förena mig med dem, som yrka afslag, ty genom det hugg, som efter mitt förmenande, härigenom rigtas mot indelningsverket, anser jag dess öde besegladt. Härtill vill jag icke bidra, förrän jag blifvit öfvertygad om att något försvar, som vore lika godt eller bättre, kommer i dess ställe. Jag beder för öfrigt att få instämma i de skäl, som i dag på förmiddagen af Herr Ekman yttrades, och anhåller om proposition på afslag å Lag-Utskottets föreliggande förslag.

Herr Nordlander: Den fråga, som nu föreligger till Kammarens afgörande, synes mig vara af den synnerliga vikt, att en hvar representant bör hafva klart för sig sin uppfattning i frågan och äfven uttala densamma. Denna pligt kan för mången kännas ganska tung; och jag hade, då jag mottog det hedrande förtroendet att vara ledamot af denna Kammare, sannerligen icke föreställt mig, att detta uppdrag skulle komma att kännas så tungt som det nu verkligen är. Men när pligten manar, måste man följa; och jag anser det därför vara min skyldighet att uttala min öfvertygelse om det förslag, som nu föreligger till afgörande.

Detta förslag synes mig — då jag tager det i betraktande

*Samman-
jemknings-
förslag till
värnpligts-
lag.*
(Forts.)

utan allt afseende å det samband, hvori det blifvit satt med grundskatteafskrifningsfrågorna — vara ett så ringa steg till förbättring i vårt försvarsväsen, att jag redan af denna omständighet skulle finna stora betänkligheter vid att antaga förslaget.

Det har af föregående talare blifvit framhållet, huru ringa den vinst i sjelfva verket vore som vi skulle göra genom antagandet af detta förslag till värnpligtslag i stället för nuvarande beväringsslag.

Jag har efter bästa förstånd sökt att granska och för mig framhålla de fördelar för vårt försvarsväsende, som skulle vinnas genom föreliggande värnpligtslag; men jag måste upprigtigt tillstå, att dessa fördelar synts mig ur militärisk synpunkt vara i så hög grad obetydliga, att vinsten är så godt som ingen. Om man fäster särskildt afseende vid att få ytterligare en åldersklass beväring, vill jag väl medgifva, att detta är en fördel, som vinnes genom den nya lagen, men då man derjemte framhållit vigten af att få en ökad öfningstid för beväringen af 12 dagar, måste jag uttala min stora farhåga att denna fördel kanske aldrig kommer att ernås. Af förslaget framgår nemligen, att dessa 12 dagar först skulle vinnas efter en tid af 8 år. Jag fruktar då, att vi aldrig komma att få denna tillökning i öfningstid.

Om jag deremot ser på de olägenheter, som detta förslag vid jemförelse med nuvarande beväringsslag skulle medföra, finner jag bland dessa en inskränkning i Kongl. Måj:ts rätt i afseende å bestämmandet af beväringens öfningstid — en inskränkning, som ur militärisk synpunkt måste vara af ganska stor betydelse.

Men tager jag derjemte i betraktande de särskilda uppoffringar, detta förslag komme att medföra, i afseende på betingelserna för vår indelta armés vidmakthållande, befarar jag att dessa uppoffringar komma att leda till en desorganisation af hela indelningsverket, emedan jag svårigen kan tänka mig att ett fortgående på den väg af lindringar, som nu skall beträdas, kan leda till annat än en sådan brist på statstillgångar, att deraf helt naturligt måste följa en inskränkning i den indelta arméns redan förut alltför knappa vapenöfningstid. Jag befarar därför, att den nuvarande stamorganisationen kommer att lida högst betänkligt genom antagandet af detta förslag och dessa konsekvenser.

Det är af dessa skäl som jag — för att begagna samma uttryck som en framstående talare i denna Kammare förut, fastän i motsatt riktning, användt — "med blödande hjerta" måste förena mig med dem, som yrka afslag å föreliggande sammanjemkningsförslag.

Rop hördes nu på proposition.

Herr Nyström: Af mina motioner och anföranden i dessa frågor torde herrarne finna, att jag önskar en lösning så väl af försvarsfrågan, som af skattefrågan och att jag önskar en sådan lösning, att man må vara tillfredsstäld med densamma. Jag finner, såsom ställningen nu är, att båda Kamrarna äro delade i tvenne

hälfter, så att man icke vet åt hvilket håll utslaget kan komma att fällas, men därför är det också så mycket mer viktigt att noga pröfva, innan man afgör en så viktig fråga som denna. Jag tror, att det vore att för lång framtid aflägsna frågans slutliga lösning, om man nu antog det föreliggande förslaget. Orsaken, hvarför 1883 års förslag, som var något helgjutet, ehuru det hade sina stora fel, blef förkastadt, var enligt mitt förmenande den, att enligt det-samma indelningsverket skulle borttagas och utbytas mot en värfvad stam, för hvilket det svenska folket icke var moget och icke än är moget i denna stund. En annan punkt. som jag icke kunde gilla hos 1883 års förslag, var den, att grundskatterna skulle afskrifvas, utan att den jordbrukande befolkningen skulle taga del i landets bördor i förhållande till sina inkomster af icke blott fastigheter, utan äfven jordbruksrörelse. Enligt min tanke hade regeringen bort framkomma med ett helgjutet förslag till denna eller en kommande Riksdag, så att man hade kunnat se hvaråt slutet af denna fråga lutade, men ett sådant förslag kom beklagligtvis icke. Det kom blott ett partielt förslag, och det är detta jag för min del icke kan vara med om att antaga; det är detta som ställer oss mycket längre från sjelfva hufvudfrågans lösning än om vi väntat ett eller annat år på att få ett fullständigt förslag. Regeringen har nu afgifvit ett förslag, som innehåller 18 dagars ökade öfningar, 12 åldersklasser och en landstorm till 40 år samt häremot 30 procent afskrifning af grundskatter och indelningsverk utan förhöjning i bevillningen för de jordbrukande klasserna. Jag har varit tvungen att vara mot detta förslag från början liksom nu. Jag har satt mig in i förhållandena, huru det skulle gestalta sig. När man afskrifver 30 procent, d. v. s. tre millioner årligen, motsvarande ett kapitalvärde af 60 millioner, ställer det sig så att, då bevillningen för jordbruksfastighet endast utgör 643,000 och några hundra kronor, men beskattningen å alla andra föremål nära sju gånger så mycket, vid en afskrifning af tre millioner endast 400,000 kronor, skulle drabba jordbruket, medan den andra hälften af rikets invånare, som icke har något jordbruk, skulle hafva att utgöra mer än två och en half million årligen. Om jag nu tänker mig huru detta måste fördelas och uttagas antingen i tullar eller i bevillning, så blir följderna att en industridkare, handverkare eller tjänsteman, som sitter med t. ex. 1,200 kronors inkomst och i skatt således erlägger 9 kronor, får bidraga till dessa två och en half million efter denna bevillning. Betraktar jag nu å andra sidan en hemmansegare i samma ställning med ett till 5,000 kronor taxerad hemman, så skattar han endast 30 öre för hvarje tusen, eller tillhoppa 1 krona 50 öre. Nu frågar jag: är det rättvist, att en handverkare, som kanske icke kan underhålla flera personer än hemmansegaren, ålägges att betala sex gånger så mycket som den senare? Det går icke an att så obetänksamt behandla denna fråga. Man måste införa en annan bevillningsgrund och dessförutan kommer man aldrig rättvisan nära i denna sak, det skola herrarne få se och det skall nog framtiden äfven utvisa. Genom föreliggande förslag och Riksdagens föregående

*Sammans-
jämknings-
förslag till
värnpligts-
lag.*
(Forts.)

Samman-
jemknings-
förslag till
värnpligts-
lag.
(Forts.)

beslut är det nu så, att 30 procent alltid gifvet skulle afskrifvas, medan den valuta, man skulle få, utgör 12 dagars ökade öfningar efter 8 års tid, en åldersklass såsom tillökning, en landstorm samt en ordningsstadga. Det är allt hvad som skulle erhållas för att betala 60 millioner kronor. I min tanke är det för dyrt och en sådan afskrifning bör icke tillåtas, utan att man åtminstone uppgjort ett fullständigt förslag, så att man ser hvartåt det lutar med slutet af denna fråga. I så fall är jag den förste som vill medgifva alla billiga afdrag; men rättvisa framför allt i landet! Hvad beträffar de fördelar, man nu skulle vinna genom förslaget, så vill jag icke neka till att det kunde medföra åtskilliga förbättringar, men när jag är stäld i den beklagliga ställningen, att jag antingen måste förkasta detta förslag, eller också begå en i min tanke uppenbar orättvisa mot hela den ena hälften af svenska folket, måste jag lemna min röst för det rätta. Då jag anmärkte, att regeringen understödde detta afskrifningsförslag utan att höja eller öka bevillningen och insåg, att det egentligen blott var en reform, som afsåg en fortgående afskrifning jemväl af återstående 70 procent af grundskatterna, så kunde jag icke annat än framlägga ett detaljeradt förslag, innefattadt i flera sammanhang egande motioner, för att visa huru enligt min tanke de föreliggande svåra frågorna kunde lösas på ett praktiskt och rättvist sätt. Jag har haft beröring med allmänheten och vet huru den skall behandlas. Man måste först och främst hålla på rättvisa. Man får icke gifva efter, då man har rätten på sin sida. Först då vinner man målet och blir aktad. Så borde det också vara i riksdagen. Det rätta segrar till slut, om det ock till en början nedtryckes. Hvad som förloras genom föreliggande förslag är först och främst, såsom ock flere talare förut framhållit, att Konungen betages den rätt han nu har att uppkalla och öfva bevärigen, så länge han anser det nödigt. Jag uppskattar denna rätt för Konungen mycket högre än den tillökta åldersklassen. Konungen bör icke afhända sig denna rättighet. Icke heller afhända sig rätten att utfärda ordningsstadga för att få ihop bevärigen. Det är icke nödvändigt, att dylika bestämmelser stadgas såsom lag. De blifva blott ett hinder för Konungen, helst dessa nu föreslagna stadganden icke heller äro så lämpliga som de borde vara under alla förhållanden. För den minsta ändring skulle ju erfordras Riksdagens hörande. Jag ber eder betänka, mine herrar, hvilka rättigheter vi taga bort. Om också icke regeringen håller på dem, så vill jag åtminstone icke skänka bort dem. Utsigten att få stam och bevärigen slutligen ordnad är för långliga tider alldeles borta. Det kommer att gå på ett lutande plan! Om tio å åtta år är antagligen den sista millionen äfven borta. Och hvad erhålles å andra sidan? Må hända några dagars vapenöfning, ett pansarfartyg eller dylikt. Det går icke an att så lemna bort allt, förrän man fått något annat samt en nu saknad rättvis grund för beskattningen. De tre millioner, som nu gå bort, äro icke heller en så obetydlig årlig förlust för staten. Visserligen har staten haft överskott i åtskilliga år och det vore lyckligt, om sådant skulle fortfara, men jag betviflar, att

många år förflyta, innan förhållandet blir ett annat. Hvad Norrland beträffar, som utskeppar trävaror för närmare hundra millioner årligen, är det nu säkert att det blir en reduktion i betydlig grad, hvilken kommer att inverka på bevillningen och den rörelse, som finnes i landet. Det är därför bäst att hushålla med dessa afskrifningar. Industrien är icke på särdeles bättre fötter än jordbrukarne, och det är så med nästan alla brancher för närvarande. Hvad jag i öfrigt mest håller på är, att vi icke skola släppa efter den rättvisa ståndpunkt, på hvilken vi för närvarande stå, och begå en orättvisa mot de klasser, som egentligen äro mycket litet representerade inom riksdagen. Dessutom — och jag tror mig härvid tala i den svenska allmogens sanna intresse — måste jag säga att, ehuru jag har mina flesta anförvandter bland bondeståndet och är född och utgången derifrån, jag likväl gör detta stånd den största tjensten, när jag afråder det från att mottaga denna orättvisa gifva, utan att samtidigt träda in i samma betalningsgrund, som gäller för oss andra, och det är att hvar och en skattar för sin inkomst, den må komma från hvad som helst. Först då må man eftergifva öfverskottet. En annan vigtig sak, som den svenska jordbrukande klassen bör akta sig för, är att, i fall man afskrifver dessa grundskatter och kommer derhän, att man får den svenska jorden skattefri, (ehuru den efter nu gällande förmedlingsförfattningar aldrig kan blifva skattefri, utan att förmedling medgifves), följderna deraf blir den att de folklager, som äro under och öfver jordbrukarne och bland dem de, som äro socialismens och kommunismens banérförare, komma att vilja dela den jord, som allmogen åtkommit, men icke bör hafva utan skatter. Det är en stor fara att så framdeles kommer att gå. Vi se huru det är i andra länder; och skulle nu den svenska Riksdagen vilja gå in på att låta halften af rikets inbyggare drabbas af en tunga, som vore för dem orättvis och som skulle förorsaka det största knot, vida mera berättigadt än det jordbrukarne nu föra, så vet jag icke huru man skall stå till svars för att handla så. Det måste högst menligt inverka på de andra klasserna, som skulle drabbas af lika personlig tunga, om den jordbrukande klassen utan förhöjd bevillning nu får tre millioner och sedan än flera millioner, till dess det blir slut med de tio, som grundskatter och indelningsverk representera. Man eger dessutom ej rätt att gifva åt en viss klass hvad som tillhör hela svenska folket. Hvad man förlorar genom att icke antaga föreliggande förslag, är icke annat än att man kan få vänta till ett annat år med att få fram ett nytt, och jag tror icke det vore för regeringen svårt att framlägga ett förslag, som åtminstone tillvunne sig en större pluralitet i båda Kamrarna än det nu föreliggande. Skulle ett blifvande förslag gå i det syftet, att grundskatter och indelningsverk bortlyftes från jorden, att en allmän inkomstbevillning eller lika beskattningsgrund infördes, indelningsverket ordnades, 60 dagars vapenöfningar och landstorm infördes, utan att man dermed dröjde i åtta år, så tror jag möjligen äfven majoriteten i Andra Kammaren skulle antaga ett sådant förslag. Jag har väl äfven varit något emot ett taga bort indelningsverk och grund-

*Samman-
jemknings-
förslag till
värnpligts-
lag.
(Forts.)*

Samman-
jemknings-
förslag till
värnpligt-
lag.

(Forts.)

skatter från jorden, men jag finner nu icke detta vara hållbart i längden. Jag tror tvärt om att man är tvungen att taga bort dem för att erhålla ett betryggande försvar, *men* då måste de ersättas åtminstone till någon större del af inkomst- eller förhöjd fastighetsbevillning. Torplägenheterna borde och utan ersättning öfverlemnas till staten, så att densamma kunde öfvertaga indelningsverket utan större rubbningar eller ersättningar. Detta är nu min tanke huru dessa frågor möjligen kunde lösas. I sådan rättning gå ock mina motioner, hvilka äro afgifna endast under förutsättning att de Kongl. partiella förslagen skulle falla, samt att ny bevillningsgrund för skatternas utgörande stadgades. Ja! mine herrar, jag finner att tiden hastar. Det medgifves icke något uppskof af 8 å 10 år för att sätta vår stam och beväring i fullt ordnad tillstånd. Må hända hafva vi icke att räkna på att ej blifva inblandade i de strider, som kunna förekomma och röra angränsande länder. Jag tror vi måste vara beredda. Och jag önskar att regeringen måtte komma fram med ett annat mera fullständigt förslag, men icke ställa fordringarne så högt, att de ej kunna antagas. Jag skall då vara den beredvilligaste att understödja regeringen.

Herr Björnstjerna: Om jag för andra gången i dag tager Kammarens uppmärksamhet i anspråk, sker detta med anledning af ett yttrande på förmiddagen af en högt ärad talare på gefleborgsbänken, ett yttrande som enligt min uppfattning innebar ett missförstånd, och då han lade stor vikt på sin uppgift, anser jag mig böra vederlägga den. Han yttrade att, sedan Statsrådet och Chefen för Landtförsvarsdepartementet förklarar att *sex klasser beväring vore tillräckliga*, så vore detta för honom bestämmande. Jag uppfattade icke Statsrådet Ryding på det sättet, utan så, att sex klasser vore tillräcklige för *arméns första mobilisering*, och detta är något helt annat än att de skulle vara tillräckliga för landets försvar. Till stöd för denna min uppfattning skall jag be att få uppläsa ur Andra Kammarens protokoll för den 15 nästlidne April en del af hvad Herr Statsrådet svarade just i denna fråga. Han yttrade då:

“Här hafva fälts två yttranden, som båda gå ut på ungefär detsamma, nemligen att inskränka åldersklassernas antal. Det ena är att “det behöfves icke 12 åldersklasser i bevärningen, ty vi hafva icke tillräckligt befäl för att exercera så många klasser på en gång”, och det andra är att, såsom det yttrades af den förste talaren, “det behöfves icke mera än 5 åldersklasser för försvaret”. Hvad angår det första af dessa yttranden jemte det deruti inlagda påståendet att vi icke hafva befäl till alla dessa tolf åldersklasser, sammankallade på en gång, så är det alldeles riktigt, men det har heller aldrig varit meningen i något förslag att på en gång kalla in under fanan 12 åldersklasser. Det fattar hvar och en, som ser de olika benämningarna *första uppbådet* och *andra uppbådet*, som ser att de första 6 åldersklasserna räknas till första uppbådet och de följande 6 till andra; — och hvar och en som läser

värnpligtslagen uppmärksamt skall snart finna. att det stadgas olika bestämmelser för de olika uppbådens inkallande, så att det första uppbådet kallas upp först och derefter endast i mån af behof det andra. Men är det sålunda en sanning, att 12 åldersklasser icke kunna användas samlade på en gång, så är det deremot en falsk uppfattning, att det *endast* skulle behövas 5 åldersklasser för att *mobilisera svenska armén*. För att kunna med en något så när tillräcklig styrka möta en anfallande fiende, på samma gång som alla trängens kolonner hållas fulltaliga och förbindelse-linierna med hemorten, operationsbasen, hållas ordnade, behöfva vi 6 klasser.“

Det är således för arméns första mobilisering, som dessa sex klasser skulle behövas. Sedermera fullständigade statsrådet de uppgifter om uppkallande af åldersklasserna i andra länder, som jag på förmiddagen uppläste. Han yttrade der bland annat: “Under 1864 års danska krig, som varade endast i sex månader — kriget började i Februari månad — inkallade man, vördad af erfarenheten från föregående krig, genast, då det började se hotande ut, i Januari månad icke mindre än åtta årsklasser på en gång till armén och depöterna, men redan innan Januari månads slut — kriget började såsom redan nämndt i Februari — inkallades ytterligare manskapet af nionde och elite årsklasserna och i Mars månad den årsklass, som skolat inkallas under loppet af detta år.“ Således innan kriget började hade man i Danmark ansett nödigt inkalla elfva årsklasser. Nu vill man att sex klasser skola vara tillräckliga för oss. Om vi verkligen tänka på att försvara oss, vore ju detta uppenbarligen otillräckligt. Man har här gång på gång åberopat, att de sex landstormsklasserna skulle kunna ersätta de felande beväringssklasserna, men jag ber att å nyo få fästa uppmärksamheten derpå att landstormen icke får föras utanför inskrifningsdistriktet och det närmast derintill gränsande. Denna föreskrift omöjliggör ju att med landstormen kunna fylla arméns förluster, och när afgången i krig är så stor, att man vanligen behöfver fullt upp ett lika stort antal som hela armén inom några få månader för att fylla luckorna och bereda reserver, är det ju alldeles uppenbart, att sex beväringssklasser äro otillräckliga och att landstormen icke kan ersätta hvad som brister. Man säger att, om kriget utbryter, Kongl. Maj:t och Riksdagen kunna besluta landstormens öfverförande till beväringen. Men, mine herrar, landstormen skulle ju genom lag blifva tillförsäkrad att icke föras utanför distriktet. Det är således en ganska allvarsam sak att, när kriget utbryter, beröfva landstormsmännen en rättighet, som de trott sig ega på grund af lag. Det är mycket lättare för Konungen att nu i förening med Riksdagen besluta något sådant med vår nuvarande beväringsslag, hvilken åtminstone ej tillförsäkrar någon, sedan han upphört att tillhöra beväringen, befrielse från att, om landets försvar det kräfver, nödgas tjena i armén, hvilket skulle blifva förhållandet med landstormen, om detta förslag går igenom. Det är endast hvad jag velat säga.

*Samman-
jämnings-
förslag till
värnpligts-
lag.
(Forts.)*

*Samman-
jemknings-
förslag till
värnpligts-
lag.*
(Forts.)

Hans Excellens Herr Statsministern Themptander: Då den siste högt ärade talaren på förmiddagen hade ordet, anmärkte han mot mig, att, då jag under debatten för några dagar sedan i grundskattefrågan yttrade mig, jag icke vidrörde försvarsfrågan. Jag hade trott, att det uttalande jag då gjorde i grundskattefrågan skulle tillräckligt förklara, hvarför jag vid den frågans behandling icke ansåg mig böra beröra försvarsfrågan. Jag angaf tydligt min ställning till skattefrågan vara den, att jag med skäl, hemtade ur grundskattefrågans egen natur, ville motivera den nedsättning i dessa skatter, som då var under behandling. Det är också i konsekvens med denna min uppfattning af den frågan, som jag anser den nu föreliggande frågan böra bedömas företrädesvis ur försvarets synpunkt. Det är visserligen sant, att Kongl. Maj:t har med hvarandra sammanbundit de båda frågorna, men jag har också haft tillfälle att inför Kammaren uttala, hurusom min uppfattning af kompromissen aldrig varit, att deri skulle innefattas någon köpslagen. En talare på förmiddagen, Herr Abelin, har, ehuru motståndare till kompromissen, sagt, att det skulle ligga något storslaget i dess upprinnelse. Om nu detta är en sanning, icke måtte väl heller det storslagna hafva berott derpå, att kompromissen har utgjort en köpslagen, utan det storslagna, eller för att begagna ett kanske mera egentligt uttryck, det politiskt kloka i denna kompromiss har naturligtvis legat deri, att man med hvarandra sammanbundit tvenne hvar för sig till en lösning berättigade frågor, hvilka af olika delar af representationen omfattats med olika intresse, hvarför man i frågornas sammanknytande såg vilkoret för en lycklig lösning af dem båda. Det är följande denna af Riksdagen angifna väg som Kongl. Maj:t äfven nu har framlagt båda förslagen, med hvarandra sammanbundna. Men deraf, att man kunnat tillstyrka ett sådant samband, följer alldeles icke, att man behöfver ansluta sig till denna, om jag må så kalla den, aritmetiska kompensasteori, som i denna Kammare på många håll nu göres gällande, icke minst af dem, som varit motståndare till kompromissen. Det är icke möjligt, mine herrar, att mot en viss afskrifningsprocent fastställa ett visst mått af förbättringar i försvarsväsendet, och denna omständighet förklarar tillräckligt, hvarför regeringen icke kan med sin omtanke om landets försvar finna förenligt att, sedan regeringens förslag till värnpligtslag fallit, neka sin medverkan till att skaffa landet en sådan lag, som likväl måste erkännas innebära beaktansvärda fördelar för försvaret. Ingen kan mer än jag beklaga, att, i följd af Medkammarens beslut, den af Kongl. Maj:t föreslagna bevaringslagen icke blifvit i oförändradt skick antagen, och ingen kan villigare än jag erkänna, huru denna Kammare nu såsom alltid ådagalagt ett lifligt intresse för vårt bevaringssystem utveckling och förbättring. Men i det skick, hvari frågan nu ligger, gäller det icke, hvilketdera förslaget eger företräde, det af Kongl. Maj:t framlagda eller det här föreliggande, af Lag-Utskottet framställda, utan frågan är, huru vida icke detta senare förslag i jämförelse med den nuvarande ordningen erbjuder väsentliga fördelar,

och i det afseendet ber jag att få åberopa, hvad min ärade kollega, Herr Statsrådet och Chefen för Landtförsvarsdepartementet vid diskussionens början i dag har yttrat. Jag måste dock tillstå, att jag icke kunnat finna mig öfvertygad af hvad jag i dag hört yttras till förringande af de fördelar, som detta förslag innebär, och detta till en väsentlig del beroende derpå, att man efter mitt förmenande till den grad missuppfattat den fråga, som nu är under behandling, att man på vissa håll yttrat sig om saken alldeles som om detta förslag till och med skulle innebära en försämring af hvad vi nu ega. Jag kan icke föreställa mig, att, när man ur militärisk synpunkt bedömer detta förslag, man kan, såsom en ledamot af denna Kammare här yttrade, anse sig svika sin pligt till sina vapenbröder, i händelse man antog detta förslag. Det förefaller mig, som dessa vapenbröder i sådant fall mera skulle ega karakteren af ekonomiska kalkylatörer än af sakförståndige och intresserade vänner af försvaret. Hela den ärade talarens argumentering mot förslaget syntes mig för öfrigt hufvudsakligen vara ett tankeexperimenterande på det statsfinansiella gebitet, hvarvid det mera varit de stora siffrorna än deras bevisningskraft, som för honom fölt utslaget, ty jag ber få erinra, att om man öfver hufvud såsom ett sätt att tala begagnar sig af siffran 200 millioner kronor, såsom det nämndes af den ärade talaren, jag kan lugna honom dermed, att dessa 200 millioner kronor icke genom grundskattereformen vandra utom Sveriges landamären utan stanna derinom. Ett lands skatteförmåga blir icke med ett enda öre förminskad derigenom att man eftergifver skatter eller att man på ett mera rättvist sätt tager landets skatteförmåga i anspråk. Det är tvärt om endast i den mån som ett lands skatteförmåga på det sättet anlitas, som statskassan kan deraf hemta det största utbytet. En annan talare, som också hade erinringar mot det nu framlagda förslaget, förde äfven en argumentation, som var mig mycket svår att följa. Under det han förklarade sig vara med om 90 dagars öfning och till och med hysa mycket intresse dertför, yttrade han i nästa ögonblick, att han hade stora betänkligheter mot värnpligtens utsträckning med hänsyn till de talrika samhällsmedlemmar, hvilka icke äro i Riksdagen representerade, men för hvilka det skulle vara synnerligen angeläget, att denna Kammare behjertade deras åsigter och önskingar. Jag förstår nu alldeles icke, huru dessa samhällsmedlemmar, hvilka han åsyftar, skulle finna sin ställning på något sätt lättare, derigenom att ökningen i öfningsdagarne blir många gånger större än enligt detta förslag. Men deremot kan jag väl förstå hans tal om denna frågas ställning till arbetarne, och denne talares yttrande i det afseendet var ganska naturligt; det erinrar om den demokratiska ståndpunkt han i denna Kammare ofta brukar intaga. Men just dertför ber jag också få till honom hemställa, huru vida, öfver hufvud taget, det kan finnas någon försvarsorganisation, som är byggd på en mera demokratisk grund än den allmänna värnpligten, som ju tager alla landets söner i anspråk utan hänsyn till olika samhällsklasser, och jag kan icke förstå, huru det under några förhållanden kan sättas

*Samman-
jemknings-
förslag till
värnpligts-
lag.*
(Forts.)

Samman-
jemknings-
förslag till
värnpligts-
lag.

(Forts.)

i fråga, att arbetarne skulle komma i den undantagsställning, att de icke skulle i likhet med landets öfriga söner deltaga i landets försvar.

För att nu återgå till sjelfva förslaget, kan det icke tillkomma mig att på något sätt ingå i dess detaljer, då Herr Statsrådet och Chefen för Landtförsvarsdepartementet så väl som åtskilliga andra talare redan hafva utvecklat de fördelar, förslagets särskilda delar innefatta. Men då man på så många håll har underskattat den militära betydelsen af detta förslag, så vill jag endast erinra derom, att genom detta förslag likväl beredes 12 dagars utsträckning i beväringsofningen. Vidare ligger en vinst deruti, att värnpligt-lagen göres effektiv genom de kontrollstadganden förslaget innehåller, och hvilkas åvägbringande på administrativ väg dock, efter hvad chefen för Landtförsvarsdepartementet redan anmärkt, svår-ligen låter sig göra, äfven om Kongl. Maj:t har formel rätt att utfärda de bestämmelser, som i det afseendet behöfvas. Det första uppådet har blifvit ökad med en åldersklass och derigenom, såsom Herr Krigsministern anført, utsträckt till det omfång, som behöfs för första mobiliseringen. Det är beklagligt, att icke andra uppådet har bibehållits i den form, som Kongl. Maj:t deråt hade gifvit, men det ligger dock i sjelfva bestämmelsen om landstormen ett erkännande af värnpligtens tillvaro utöfver de sex första åldersklasserna. Med hänsyn dertill och den medverkan från Riksdagens sida, som alltid måste vara att påräkna vid ett krigsutbrott, kan den praktiska betydelsen af denna landstorm blifva temligen liktydig med den reserv, som skulle innefattas i ett andra uppådet. En annan vigtig bestämmelse, som i hela sin utsträckning återfinnes i detta förslag, är onekligen den, som innefattas i 34 §, enligt hvilken de, som förut haft anställning vid härens eller flottans stam, qvarstå vid sin beväringsskyldighet äfven under de 6 senare åldersklasserna. Det var med hänsyn till de förbättringar, som förslaget i detta afseende innehåller, som regeringen ansåg sig icke böra undanskjuta det tillfalle till erhållande af en förstärkning af landets försvar, som här erbjuder sig, och regeringen har härvid helt naturligt ledts af tanken derpå, att framtiden sannerligen icke synes vara egnad att medföra mera löftesrika utsigter i fråga om en värnpligtslag, derest man nu icke tager något steg i denna riktning. Jag, för min del, liksom jag tror att förhållandet är med många ledamöter af denna Kam-mare, är icke blind för de svårigheter, som helt naturligt uppresas sig mot erhållande *på en gång* af en tillfredsställande värnpligt-lag. Det är denna under ett långvarigt fredslugn närda obenägenhet mot ökade uppoffringar för försvaret, som dertill är den naturliga grunden. Deraf har, såsom af åtskilliga talare redan förut blifvit erinradt, framkallats en ganska utbredd folkuppfattning, för hvilken allt tal om värnpligt och ökad personlig tjänstgöring i krigiska värf låter så missljudande, att man vill tillbaka-visa all tanke derpå. Det må vara godt och väl, att Herr Casparsson hade, såsom han påstod, bakom sig en landstorm, som han kallade den upplysta allmänna meningen, men, för min del, tror jag, att det måtte vara en visserligen mycket utsökt men

likväl föga manstark elitecorps, som han har bakom sig. Ty landstormen är ett mera betecknande uttryck för det stora flertalet af nationen, och derinom rör sig en så stor obenägenhet mot värnpligtens utsträckning, att folkrepresentationens medlemmar icke kunnat tillsluta öronen för den uppfattning, som sålunda gjort sig gällande. Men just därför är det alldeles nödvändigt att låta denna allmänhet på erfarenhetens väg lära sig inse, att de uppoffringar, hvarom här i landet är fråga, icke äro af den afskräckande beskaffenhet, som man på förhand har antagit. Det är på denna grund, mine herrar, som det ligger så stor makt uppå, att så snart som möjligt ett steg i denna riktning tages till vårt beväringssystems utveckling och förbättring, ty endast på den vägen kunna vi tänka oss möjligheten att i framtiden bryta motståndet mot en längre gående och mera omfattande reform i detta afseende. Det är förhållandet med alla partiella reformer, att de ega betydelse icke blott med hänsyn till de förbättringar, som äro en omedelbar följd deraf, utan äfven därför, att de för framtiden bana väg för de mera vidtomfattande reformerna, hvilka det icke är möjligt att på en gång få genomförda. Nu skolen I, mine herrar, häremot invända, att, då jag på detta sätt räknar på framtiden, jag hängifver mig åt ett optimistiskt föreställningssätt, hvilket icke kan öfvertyga denna Kammars bepröfvade statsmäns förfarenhet och deraf alstrade benägenhet för en mera pessimistisk uppfattning. Men om jag i detta fall är benägen för en viss optimism, vill jag dock icke hängifva mig åt den vida längre gående optimism, som fann sitt uttryck hos en talare på östgötabänken, Herr Ekman, hvilken ansåg denna fråga böra hvila till en obestämd framtid, då en delvis förändrad sammansättning af representationen möjligen kunde bereda försvarsfrågan ökad utsigt till framgång. Vill man tillämpa en sådan politik, då undanskjuter man sannerligen försvarsfrågan till en mycket oviss framtid. Men till de herrar, hvilka i detta fall se framtiden an med ett mörkare åskådningssätt än jag, ber jag få göra en särskild hemställan. Har jag rätt i min uppfattning, att vi kunna i detta fall räkna på framtiden, då är det ju skäl att så snart som möjligt taga första steget för att sedermera kunna i framtiden fortgå på den inslagna vägen, och är det så, att I hafven rätt uti er pessimistiska uppfattning, då är det ändå mera skäl att, medan tid ännu är, taga ett steg, som dock utgör en afgjord förbättring, och icke förhåla frågan genom uppskof till en annan tid, som kan gestalta sig mindre gynsam mot förbättringar i vårt försvarsväsende. Lemnande emellertid å sido, huru vida ett mer optimistiskt eller pessimistiskt åskådningssätt i detta fall kan vittna om större eller mindre förutseende, ber jag endast få framhålla, att, enligt mitt förmenande, den närvarande tidens, liksom hvarje tids, lagstiftare säkerligen handla klokast, om de med ett klart fattadt mål i sigte söka af den närvarande situationen göra det bästa möjliga och begagna de föreliggande tidsomständigheterna på det bästa görliga sätt. Här har talats om samtid och efterverld, och jag tror, att man på det af mig angifna sättet mest gagnar sin samtid och äfven

*Samman-
jemknings-
förslag till
värnpligts-
lag.*

(Forts.)

*Samman-
jemknings-
förslag till
värnpligts-
lag.*
(Forts.)

efterverlden, ty derigenom gör man en bättre insats i det under tider-
nas lopp fortgående samhällsarbetet, än om man af misstro till denna
framtid afhåller sig ifrån att taga ett afgjordt framsteg till ett bättre,
endast därför att steget icke är nog långt, endast därför att man miss-
tröstar om framtidens redobogenhet att fullfölja den beträdda vägen.

Med hvad jag nu yttrat har jag tillräckligt angifvit den syn-
punkt, hvarur jag betraktar denna fråga, och det är ur denna syn-
punkt som förslaget antagande för mig är önskvärdt, dess för-
kastande att beklaga. Jag har icke något vidare att tillägga
utan lemna frågan till Kammarens afgörande.

Detta anförande emottogs med bifallsrop.

Herr Lundin: Efter allt som har blifvit yttrat i denna fråga,
må det ursäktas mig, om äfven jag tager Kammarens tid i anspråk.
Jag har varit ganska tveksam, huru vida jag borde bifalla det nu
föreliggande förslaget. Men denna tvekan har alldeles försvunnit
efter det yttrande, som Herr Statsrådet och Chefen för Landtför-
svarsdepartementet hade här på förmiddagen. Det var en vacker
tanke, som den 18 April yttrades af Hans Excellens Herr Stats-
ministern, då han, med blicken fäst på de mindre landtbrukarne,
erkände den betryckta ställning, hvari de för närvarande sträfva.
Man måste erkänna, att detta är faktiska förhållandet, och vore
icke denna sträfvan parad med fosterlandskärlek, så skulle säker-
ligen mången hafva gått från sin jordtorfva. Erkännas måste äfven,
att från deras sida stora uppoffringar hafva gjorts för fosterlandet.
Här har mycket talats om det höga pris, hvarmed detta förslag skulle
inlösas, men jag tror, att vi vid närmare begrundande skola finna
ett sådant slagord i detta fall icke vara lämpligt. All min tvekan
gent emot detta förslag har, som sagdt, försvunnit, och då föregå-
ende talare, som ega både större insigt och mera ordet i sin makt
än jag, på ett så grundligt och vackert sätt utredt denna fråga,
så anser jag mig icke vidare böra upptaga Kammarens tid utan
tillåter mig endast att yrka bifall till Lag-Utskottets förslag.

Herr Wallenberg: Det är ju så godt som öppen votering
i en så stor fråga som denna, och därför är en hvar icke blott
berättigad utan nära nog pliktig att uttala sitt sista ord i frågan.

Vi hafva här hört, huruledes man betraktat saken såsom två
särskilda frågor, att de två frågorna äro skilda åt och att det icke
är något köpslageri. Men hvarför hafva de då sammanlänkats i
den Kongl. propositionen, och, när så skett, hvarför är man icke
berättigad kalla det för ett köp, när man till och med begär en
så lång förskottsbetalning, som här blifvit ifrågasatt?

Det har sagts, att "grundskattefrågans egen natur berättigar
till en afskrifning". Ja, i fall man ställer sig på den utgångs-
punkten, att jorden är det enda, som bör blifva skattefritt, men
det är en utgångspunkt, som jag för min del anser vara alldeles
ohållbar, och den är så mycket felaktigare, när man säger, att
man vill på den vägen komma till en ordentlig beskattning af all
jord. Det är ju alldeles klart, att har man en gång skrivit af

grundskatterna, så lär det, med det nuvarande representations-sättet, aldrig komma att finnas någon så beslutsam finansminister, att han genomdrifver en ny allmän jordskatt, utan äro de en gång borta, så få vi nöja oss med hvad som är gjordt; allt får gå såsom det kan, och de klasser, som äro svagt representerade inom representationen, blifva de enda och verkliga skatteföremålen. Herr Statsministern talade något om regeringens omtanke om landets försvar. Jag för min del måste bekänna, att jag i dessa oupphörliga eftergifter icke kan se någon omtanke om landets försvarskraft. Icke vill väl någon på fullt allvar påstå eller söka bevisa, att man, när man förminskar landets försvarskraft med femtiosex millioner kronor i kapital på ett enda år, då har tänkt på landets försvar, därför att man på samma gång får tillåtelse att förlänga beväringens vapenöfningar med några dagar, högst tolf dagar, hvilka man dock får först om åtta år! Det är ju icke att öka landets försvar, utan tvärt om att minska dess försvarskraft, och om man ser på den obenägenhet, med hvilken detta så kallade tillmötesgående lemnas af hemmansegarne, så är det klart, att svenska staten icke eger tillräckligt kapital för att köpa ett tillräckligt antal öfningsdagar för beväringen.

*Samman-
jemknings-
förslag till
värnpligts-
lag.
(Forts.)*

Det har talats om, att det råder en obenägenhet för försvarsfrågan. Ja, det är sant, man är obenägen mot värnpligtens utsträckning. Men tror någon menniska, som besinnar just denna nu rådande stora obenägenhet mot ökade beväringsofningar, att det är med godt hjerta, som en sådan tillökning af fattiga tolf dagar nu beviljas? Nej, det är lusten att komma åt köpeskillingen, som är hela motivet, och när man väl fått den i sin hand, blir det nog afprutningar på och invändningar mot tillämpningen af nya värnpligtslagen. Det är en aldeles solklar sak.

Det är väl ej tänkbart, att det har kunnat undgå Herr Talmannens uppmärksamhet, hvad som egentligen rör sig inom den nuvarande representationen. Det är rent ut sagdt *en enda samhällsklass*, som vill taga hela väldet, och det är den samhällsklass, som är den jordegande, som vill bestämma öfver alla de andras väl eller ve. Och ser man på regeringens hushållning, planer och förslag i afseende på statsmedlens användande, så är det kort sagdt misshushållning och likgiltighet i alla afseenden, utom när det gäller att främja respektive jordegares intressen, men då är det idel tillmötesgående. Detta är visserligen underligt, men när man icke vill försvara det bestående, utan gör den ena eftergiften efter den andra, kommer man snart till ett sådant resultat, som det vi nu inom kort gå till mötes.

Herr Talmannen har säkerligen icke kunnat underlåta att reflektera på, huru denna samhällsklass vill taga makten på alla områden. Man har ju nyss sett, huru den vill taga makten på det finansiella området, och regeringen säger intet deremot, utan låter bankovinsten läggas in i Riksbanken i stället för att den borde användas till afbetalning å statskulden eller till nya jernvägsbyggnader. I stället lånar man upp medel och ökar statskulden det ena året efter det andra. Här är en förändring önsk-

Samman-
jämnings-
förslag till
värnpligts-
lag.
(Forts.)

värd i vår grundlag, och det vore väl värdt att försöka, om regeringen kunde genomföra en sådan, ty det är ju orimligt, att en enda samhällsklass skall kunna besluta att gifva ut hundra millioner kronor i statsobligationer, för hvilket ändamål som helst, och på den gemensamma omröstningens väg kan man få igenom hvilka beslut som helst. Men det intresserar icke regeringen att få förbättringar i Riksdagsordningen genomförda till samhällsordningens betryggande, utan hon har blott till syftemål att stå väl hos det herskande partiet, hvilket mål vinnes genom oupphörliga eftergifter.

Då man nu talar om de "sekelgamla orättvisorna", ber jag för ett ögonblick att få påminna om, huru det vid början af detta århundrade gick med den rörliga förmögenheten. Jo, den afskrefs från 100 till 37 $\frac{1}{2}$ procent genom Riksdagens beslut, och *det* skulle man väl snarare kunna säga var "en himmelsskriande orättvisa", men ingen har talat om att ersätta den. De skuldsatta fingogenom det tvångsackord, som beviljades Riksbanken år 1830, en *afskrifning* af sina skulder motsvarande sextiotvå och en half procent på fordringsegarnes bekostnad.

Men om man nu icke vill anse allt samhällsskick omöjligt, så bör man väl gå ut från den synpunkten, att, då samhället hvilat på "gammal häfd," man icke har rätt att säga att det, som är gammal häfd, är "en sekelgammal orättvisa", som man skall söka taga bort och godtgöra, ty det är detsamma som att gifva bort en gåfva åt någon, som icke är berättigad att mottaga den, och man kan aldrig gifva ersättningen åt den, som för århundraden sedan har gjort förlusten.

Det är en beklaglig företeelse att se, huru hemmansegaremajoriteten, för att kort och tydligt uttrycka saken, behandlar samhällets angelägenheter. Jag vill i detta afseende återföra i Herr Talmanens minne, hurusom för tio år sedan, då regeringen hade föreslagit att taga bort lastpenningarne, som äro en skatt på redskap — ty fartyg äro ju transportmedel lika väl som jernväglastvagnar — detta afslogs af den jordbrukande majoriteten i Andra Kammaren under den förklaring från dess ledande män, "att lastpenningarne voro en grundskatt". Denna förklaring accepterades af regeringen, och de hafva sedan betraktats såsom en grundskatt, och nu skall det afskrifvas några öre på denna skatt. När den frågan för några dagar sedan var före i Andra Kammaren, beslöt Kammaren med 101 röster återremiss för att vinna uppskof, tills frågan undergått behandling i Första Kammaren, men en minoritet af 80 ledamöter var redan då benägen för rent *afslag* å förslaget om 4 öres nedsättning å en orättvis skatt på redskap. Och på samma sätt är det med allt, som icke angår jordbruket. Vid sådant förhållande är det ju klart och tydligt, att svenska folkets sjelfbeskattningsrätt i framtiden kommer att utöfvas på det sätt, att jordegarne icke beskatta sig sjelfve utan andra samhällsklasser än den, som de företrädesvis representera. Jag är ganska bekymrad öfver denna fråga, icke så mycket öfver den summa, hvarom här är fråga, ty dermed står nog landet ut, som fast mer därför, att i denna fråga ligger ingenting annat än kivet om den politiska makten,

ty man kan vara aldeles öfvertygad, att tillökningen af tolf dagars beväringsofning om året är en obetydlighet i jemförelse med förminskningen af kronans inkomster. Man synes med denna fråga blott afse att få rätt i den politiska striden. Det är den omständigheten, som bekymrar mig mest af allt.

Man har sagt, att "Första Kammarens motståndskraft bör brytas," och det är från den synpunkten som mången arbetar för bifall till denna fråga, som kanske eljest icke skulle intressera sig för den. Jag är också ledsen, då jag tänker att det kan vara en möjlighet, att Första Kammaren af missmod och trötthet skulle låta frågan gå igenom, i hopp att derefter skulle inträda, om icke frid, så åtminstone någon stiltje. Men, Herr Talman, Eder erfarenhet är större än de flestes, och Ni vet, att fåfängt fika vi efter fred, när landets intressen eftergifvas af landets regering.

Jag yrkar afslag.

Herr Pettersson uppläste ett skriftligt anförande af följande lydelse:

För att i protokollet i korthet nedlägga mina tankar, har jag begärt ordet. Antagande af det föreliggande förslaget med dess betingelser kommer, såsom mig synes, att i sina följder icke stärka försvaret, hvilket skulle vara målet, och nu, efter flerårig strid derom, bereda frid, utan tvärt om föra till upplösning eller afskrifning af det försvar, vi nu hafva i indelningsverket, utan att något fast och skäligt sättet i stället, och blifva både för konungen och landets invånare, vid frågorna om både försvar och beskattning, en ymnigt flödande källa till bekymmer och nya strider, hvilka skola ännu mer än hittills bidraga till upplösande af de under de sista årtiondena på mångabanda sätt redan betydligt upplösta samhällsbanden och omsider ganska väl äfven kunna vändas emot dem, för hvilka nu talet om "sekelgamla orättvisor" är en ljuftig musik, såsom skulle "orättvisor" hafva blifvit utöfvade emot en stor del af de nuvarande jordegarna långt innan de föddes, därför att de *nu* äro egare af till försvaret indelad och med grundskatter belagd jord. Såsom våra samhällsförhållanden nu äro gestaltade, lära väl näppeligen hädanefter mer än hittills tider uteblifva, under hvilka, med eller utan skäl, det kommer att talas om betryck och orättvisor. Med all sannolikhet har ordet af Statsrådets främste man om grundskatter och indelningsverk såsom "sekelgamla orättvisor" redan gått landet rundt till att väcka fordringar på deras fullkomliga afskrifning, så att jordegarna kunde få utgöra blott den bevillningen, som för dem, i synnerhet som de icke i likhet med andra taxeras för inkomsten af arbetet, som är den väsentligaste, blifver en obetydlighet, medan åter å andra sidan emot dem efter all sannolikhet icke skall uteblifva en agitation, hvarvid det med lika mycken, om ej större, kraft och med bifall från andra håll, arbetarnes, skall talas om andra orättvisor än dem, som nu kallats "sekelgamla" och vederfarits större delen jordegare. Många af landets invånare äro icke egare af större jordegendomar, hvilka egentligen hafva fördelar af de ifrågasatta afskrifningarna

*Samman-
jemknings-
förslag till
värnpligts-
lag.*

(Forts.)

Samman-
jemknings-
förslag till
värnpligts-
lag.

(Forts.)

men få med dem i stället] förökade bördor. Skall sådant icke snart blifva insedt och af agitatorer begagnadt? De två sista årtiondenas historia inom vårt land visar ju ock, att agitationer kunna hafva att påräkna understöd och framgång inom både stat och kyrka till samhällsbandens upplösende, blott de hålla i sig. Med antagande af föreliggande förslag med dess betingelser erhålla agitatorer nytt och rikt material att efter omständigheterna använda både *för* och *emot* hemmansegarne till framkallande af bellum omnium inter omnes, hvarmed försvaret mot yttre fiender visst ej heller stärkes. Medgif statsverket för tillfället afskrifningar, så att sådana därför borde ske, så hade saken gestaltat sig annorlunda, om dessa kunnat få från kommunerna till dem öfverlemnas till bestridande af allmänna utskylder, hvarigenom de kunnat sägas komma alla till del, i synnerhet som kommunalutskyldernas stigande öfver allt, skulle jag tro, öfverklagas och väl så mycket, ja mera trycka alla andra till bevillning taxerade, än jordegarne, om det ock ej ser så ut vid tal om bevillning och fyrktal, därför att vid taxering till bevillning olika grunder följas, hvilket väl bort vid frågan om afskrifningar rättas. Hade vid ifrågasvarande medels öfverlemnande till kommunerna det vilkoret tillika fästats, att de finge mottagas, så länge de kunde undvaras, hade ock möjlighet varit gifven att vid behöf återfordra dem och dermed nya svårigheter vid uppstående brist kunnat undvikas. Förminskade inkomster och förökade utgifter till inlösen af frälseräntor, indelningsverket o. s. v. bebåda ej för framtiden stora öfverskott i statskassan.

Den som skall besluta i frågor, som djupt och kanske oåterkalleligt ingripa i samhället, får ej, enligt min tanke, låta bestämma sig efter en skenbar majoritets bifall eller opinion för dagen, utan bör moget öfverväga de sannolika följderna. Vid öfvervägandet af dem framstår för mig antagandet af föreliggande förslag med dess betingelser och konsekvenser såsom långt ifrån lemnande förhoppningsfulla utsigter till rättvisa mot alla, till lugn och frid inom samhället och till ett starkare försvar mot yttre fiender. Önskligt vore, att framtiden komme att faktiskt visa, det min fruktan saknat grund, i synnerhet som sjelfva regeringen tyckes med all makt hjälpt till att föra oss dit, der vi nu stå, och dess män här förordat föreliggande förslag. Måtte de, som verkat för förslaget antagande, om det antages, framdeles icke finna skäl till ånger! Med allt, som blifvit sagdt för förslaget antagande, finner jag det dock icke rekommendabelt, hvarföre jag röstar för afslag.

Herr Fogelin: Då frågan redan blifvit så grundligt diskuterad, finner Kammaren lätt, att man icke han tillägga något nytt till hvad som redan blifvit yttradt.

Jag ber därför endast få tillkännagifva, att jag på det lifigaste önskar framgång åt det föreliggande förslaget och kommer att rösta bifall dertill.

Herr von Baumgarten: Ett lands oberoende och sjelfständighet samt ett folks frihet är ju det höga mål, hvarje nation bör för sig uppställa, och därför böra ju äfven vi söka bevara detta dyrbara arf från våra förfäder, om våra mäktiga grannar i oss skola se en nation, som både vill och kan försvara sig. Men om vi ej vårda oss om vårt försvar, huru skall det då gå med vår frihet?

*Samman-
jemknings-
förslag till
värnpligts-
lag.
(Forts.)*

Här har i dag på förmiddagen talats om en klass, som icke är representerad och som man har uttalat mycken medkänsla för. Jag hemställer då, huru vida icke denna Kammares ledamöter städse velat öfverväga och taga i betraktande *alla* samhällsklassers bästa, och huru vida de icke, framför allt i denna viktiga fråga, visat sig tänka på landets samtliga invånares intresse.

Jag undrar, huru vida de, som framkommit med dessa yttranden, äfven tagit i betraktande, huru t. ex. skolundervisningen blifvit ordnad. Förhållandet är ju sådant, att barnen rent af tvingas att i folkskolorna inhemta undervisning, och det kostar föräldrarna mängen gång mycket arbete och mycken möda att få barnen till och från skolan; men skulle man tänka på att understödja dem äfven derutinnan, så skulle statens tillgångar sannerligen icke räcka till för att fylla alla de anspråk, som i det afseendet kunde komma att göra sig gällande. Och hvad är väl beväringsexercisen annat än en uppfostringsanstalt för landets försvarare?

Här har talats både om samtiden och om efterverlden. Om vi då kasta en blick tillbaka på forntiden, så se vi, att ungdomens uppfostran då var både sträng och krigisk. Mången gång måste gossen lära sig att med pilskjutning träffa målet för att derigenom kunna förvärfva sig sitt frukostbröd, och hos de germaniska folken erhöll ynglingen omedelbart före den s. k. varaktighetsförklaringen sin sista örfil med tillsägelse att ej vidare tåla något sådant. Rimkrönikan säger också:

“Skall fienden lära oss strida,
Så kommer vårt kindben att svida.”

Man har äfven från andra sidan påpekat, att indelningsverket skulle hotas af det föreliggande förslaget, och sagt att ett antagande af detta förslag skulle vara en spik i indelningsverkets likkista. Detta påstående anhåller jag att med några ord få bemöta.

Chefen för Landtförsvarsdepartementet har tydligen påpekat, att med det framlagda förslaget om afskrifning af 30 procent af grundskatterna afses ett underlättande af åtskilliga ovissa onera, såsom körslor och husröta på torpen. Att förändringen är ganska vigtig framgår t. ex. af följande fakta. På det regemente, der jag har äran tjena, finnes ett kompani om 138 nummer med 1,597 rotehållare, (extra-roteringen ej inberäknad) eller 11,6 rotehållare per nummer. Rotehållarnes antal varierar från 3 till 30 st. per nummer. Ett annat kompani af samma regemente har i medeltal 10,5 rotehållare per nummer. Högsta antalet är 32, och det finnes nummer, som äro belägna inom 5 å 6 socknar, tillhörande 3 olika

*Samman-
jämnings-
förslag till
värnpligts-
lag.*
(Forts.)

härad. Man kan lätt tänka sig, hvilka svårigheter som skola uppstå, då en kompanichef har att göra med så många rotehållare, och då dertill kommer, att hemmansklyfningen nu är så långt drifven, att under det att förr i världen ett till två hushåll voro besuttna på 1 helt hemman, äro hemmanen nu stundom delade i 32-delar. Nu händer det ofta, att en rust- eller rotehållare, som kanske icke har mer än 2 å 3 kreatur, skall förrätta körslor åt en soldat, som på sitt torp föder 12 å 13 kreatur. Särskildt känner jag ett sådant exempel från Hvetlanda sqvadron af Smålands husarregemente. I förbigående vill jag också påpeka, hvilken betydelse en afskrifning af 30 procent skulle ega derutinnan, att rust- och rotehållare tillerkännes ett kontant belopp för utgörandet af en del ovissa onera. Om torpet blifvit uppskattadt till 130 kronors värde, skulle ersättningen komma att utgå med 39 kronor, och det är ungefärliga värdet på omkostnaderna för dessa ovissa besvär. Vid en reorganisation af kavalleriregementena skall man finna, att svårigheter skola uppstå vid de nummer, som hafva höga augment, och då de mindre hemmansegarne ej hafva något att afyttra från sina hemmanslotter, är några kronors inkomst för dem af värde, och bördan skall ej kännas så tung, samt vågar jag hoppas sympatierna för vårt indelningsverks bibehållande mera tilltaga.

Det är sådana bördor, som göra indelningsverket odrägligt för folket, och dessa bördor afser nu det föreliggande förslaget att lätta. Det är sannerligen icke minst för befälet, som dessa förhållanden förorsaka trakasserier och svårigheter, och jag tror därför, att det ligger i indelningsverkets intresse att få dessa svårigheter afhjelpa.

Visserligen har regeringens förslag till ny värnpligtslag nu af Lag-Utskottet underkastats ganska väsentliga förändringar, så att det icke tilltalar mig så mycket som det ursprungliga förslaget, men man vinner dock i allt fall derigenom mera styrka och stabilitet inom armén och mera ordning inom beväringssklasserna, och man kan slutligen hoppas att derigenom betaga allmänheten tron, att meningen är att här införa det så mycket fruktade preussiska systemet. De skola då så småningom lära sig inse, att beväringsofningen icke är så svår och tung, som mängden nu föreställer sig.

Jag tror också, att det är politiskt riktigt att antaga detta förslag, och i motsats till en högt ärad representant på vermlandsbänken, som förklarade sig förkasta förslaget i sitt eget och sina vapenbröders namn, anhåller jag få protestera emot detta yttrande, troende att armén skulle med vemod se dess fall, hvaremot den med glädje skulle helsa detta steg på den väg, vi nu stå i begrepp att inslå.

För min del vill jag icke bära ansvaret för ett afslag, och ehuruval den föreslagna värnpligtslagen icke fullt motsvarar hvad man skulle kunna önska och hvad man haft anledning att hoppas, anser jag den dock så pass tillfredsställande, att den kan anses innebära ett väsentligt framsteg, och jag får därför vördsamt yrka bifall till Lag-Utskottets förslag.

Grefve Sparre: Jag har begärt ordet för att få till Kam-marens protokoll uttala min åsigt i denna viktiga fråga. Jag får därför förklara, att jag kommer att rösta bifall till det framlagda förslaget. Gerna skulle jag hafva sett, om jag kunnat få lägga min ja-sedel i urnan för ett förslag, som i högre grad än det nu föreliggande ökade landets försvarskraft, men då vi i dag hafva att rösta endast mellan bifall och afslag, måste jag taga det lilla jag kan få hellre än att hänvisa den viktiga frågan till en obestäm-d framtids ganska ovissa välvilja.

Samman-jemknings-förslag till värnpligts-lag.
(Forts.)

Försvarsfrågan är ett arf från den gamla representationstiden, men huru hafva vi vårdat detta arf? Hafva vi fört försvarsfrågan framåt under den långa tid, den nya representationen verkat? Nej, vi hafva icke fört den framåt och, hvad värre är, försvarsfrågan har i det allmänna medvetandet gått tillbaka under dessa år. Man har talat om ett sluttande plan. Ja, hvarje gång ett förslag blifvit undanskjutet, har försvarsfrågan glidit bakåt, och om äfven den framställning, som i år blifvit gjord, skulle afslås, visserligen kommer frågan derigenom åter att glida bakåt, och detta vill jag för min del icke vara med om. Men för att hindra detta tillbakaglidande tror jag icke det finnes mer än ett enda sätt, och det är, att Riksdagen enar sig om ett positivt beslut. Godt vore, om detta positiva beslut innebure något större resultat än det nu föreliggande, men redan deri, att ett positivt beslut blir fattadt, tror jag att det ligger en så stor fördel, att jag lifligt påyrkar sammanjemkningsförslaget antagande.

Här har under den långa diskussionen framhållits behovet af nya åldersklasser, och det har sagts, att det nu föreliggande förslaget icke uppfyller det behof, som i detta hänseende förefinnes. Man jemför dervid det föreliggande förslaget med Kongl. Maj:ts proposition. Jag tror dock att man gör rättare, om man i stället jemför detsamma med hvad som nu finnes, och då är det min öfvertygelse att en hvar måste erkänna, att genom antagande af detta förslag en ganska väsentlig förbättring af vårt försvar skulle vinnas. För öfrigt tror jag, att man låtit skattefrågan väl mycket undanskymma försvarsfrågan. Jag anser nemligen, att under våra nuvarande förhållanden skattefrågan icke spelar så stor roll, som man skänkt den. Våra statsfinanser äro nemligen sådana, att vi dess bättre utan åläggande af nya skatter med trygghet kunna medgifva dessa skattelindringar. Jag tror sålunda, att vi nu kunna se frågan ur *försvarets* synpunkt, och så önskar jag äfven för min del betrakta den. Jag vill icke åtaga mig ansvaret för att frågan ännu en gång blir undanskjuten, ty jag tror att historiens dom, i fall den viktiga frågan äfven denna gång faller, kommer att döma dem hårdt, som underlåta att taga det lilla, som kan vinnas, när de icke kunna erhålla hvad de önska.

Jag yrkar bifall till Lag-Utskottets förslag.

Häruti instämde Herr *Burenstam*.

Samman-
jemknings-
förslag till
värnpligts-
lag.
(Forts.)

Herr Carlsson, Lars: Jag har blott begärt ordet för att få tillkännagifva min ställning till frågan. Jag kommer för min del att rösta bifall, och jag gör det därför, att genom förslaget antagande vårt försvar skulle betydligt förstärkas, på samma gång som det hårdt tryckta jordbruket skall erhålla vissa väl behöfliga lindringar.

Då nu statsbudgeten är i den lyckliga ställning, att förslaget kan genomföras utan ökade skatter, önskar jag på det lifligaste förslaget framgång, och jag förenar mig därför med de talare, som hafva yrkat bifall dertill.

Å nyo hördes rop på proposition.

Herr Claesson: Då jag aldrig tillföre varit i tillfälle att uttala mig i de s. k. stora frågorna, och jag, såsom en talare förut yttrat, icke vill dölja mig bakom den hoprullade sedeln och ej heller vill missförstås af dem, som veta hur jag röstar men ej godkänna mitt röstnings sätt, ber jag att få redogöra för min ställning i denna fråga.

Jag är i likhet med nästan hvarje medlem i denna Kammare lifligt intresserad för ett förbättradt försvar, och jag var i följd deraf en varm anhängare af Kongl. Maj:ts förslag till bevaringslag. Med stort nöje bidrog jag därför i Lag-Utskottet med min röst till förslaget tillstyrkande. Jag var äfven beredd att underkasta mig det i mina ögon temligen stränga vilkor för målets vinnande, eller afskrifningen af 30 procent å grundskatter och indelningsverk, ehuru jag för min del anser en dylik afskrifning, sedd i och för sig, icke vara *obetingadt berättigad* samt i den form och den utsträckning den nu föreslagits alls icke har berättigande. Jag var likväl beredd att taga vilkoret för att vinna det stora målet: ett verkligt förbättradt försvar. Sedan emellertid Första Kammaren bifallit och Andra Kammaren i allt väsentligt afslagit förslaget till värnpligtslag, samt Lag-Utskottet fullgjort sin tunga pligt att af dessa olika beslut genom sammanjemkning åstadkomma ett nytt förslag, kan jag icke neka till, att jag var synnerligt otillfredsstäld med produkten. Jag återfann nemligen der mycket litet af de förbättringar, som Kongl. Maj:ts förslag skulle hafva medfört, och å andra sidan ansåg jag mig hvarken för mig själf eller för dem, hvilka jag anser mig här i främsta rummet representera, stå till svars för bortskänkande af så stor procent af grundskatter och indelningsverk, med mindre än en någorlunda nämnvärd valuta erhöles. Oaktadt allt detta vidhöll jag envist tanken, att vid denna riksdag något borde göras för försvaret, och trodde i det längsta att det, som qvarstod i sammanjemkningsförslaget, dock hade något värderikt af det Kongl. förslaget egenskaper, hvadan jag ännu i går var tveksam, hvilketdera medförde största ansvaret, att rösta ja eller nej. Men ju mera jag såg på alstret af Lag-Utskottets sammanjemkning, desto mindre och ynkligare blef det i mina ögon och antog slutligen för mig karakteren af en lillepytt. Och hvem gaf man lillepytten till sällskap på färden genom verlden? Jo, en verklig jette! Men gifver man en

lillepytt till sällskap en jette, är det ju vanligt, att jetten slukar lillepytten i en munsbit. Min fruktan är också, att det lilla goda, som ännu finnes i förslaget till värnpligtslag och som gör, att, om det vore ensamt sändt ut i världen, jag icke skulle tveka att gifva det min röst, skall uppslukas af de olägenheter, som redan från försvarsväsendets synpunkt de stora afskrifningarna skola komma att medföra.

*Samman-
jemknings-
förslag till
värnpligts-
lag.
(Forts.)*

Om jag trodde, att detta vore ett *verkligt steg framåt* på försvarets väg, skulle jag fortfarande bibehålla min ståndpunkt, men jag fruktar, just för reskamratens skull, att det icke är det, utan att det snarare är att sätta saken i baklås och förhindra ett fullständigare förslags antagande en annan gång.

Vidare tager jag mig friheten erinra derom, att detta är en lagstiftningsfråga, och jag har i dag, så vida jag icke missförstått någon talare, här hört uttalas lagstiftningsteorier, som jag för min del icke kan godkänna och som jag icke heller tror, att Första Kammaren skall acceptera. Min mening är nemligen att, när ett lagförslag föreligger, Första Kammaren skall pröfva, om det är godt eller dåligt, och i förra fallet antaga men i senare fallet förkasta detsamma. Här har, så vidt jag kunnat förstå, detta sammanjemkningsförslag icke blifvit tillerkändt högre vitsord än *via admittitur*, och det är ju ett genska dåligt betyg.

Men, har man sagt, om vi icke taga detta, så få vi något sämre; det vill säga: vi skola taga något, som icke är godt, men som ändock är afsedt att gälla för en obestämd framtid, af fruktan att få något ännu sämre. Det tror jag är en oriktig lagstiftningsteori. Ja, säger man, men här är icke fråga om lagstiftningsteorier utan om politisk klokhet; nu har Andra Kammaren gått till mötes med ett förslag, som kan blifva lag, och det kan vara af stor vinst att för fridens och samsjans skull antaga det. Mig synes det dock vara en oklok och dålig politik att gifva Andra Kammaren handpenning på, att, om den aldrig så mycket lem-lästar ett Kongl. förslag, som Första Kammaren antagit, Första Kammaren ändock skall hålla det helt eller halft förderfvade förslaget till godo.

Så varm vän jag än är af försvarets utveckling och var af Kongl. Maj:ts ursprungliga förslag, kan jag, på grund af hvad jag nu anfört, icke skänka min röst åt det nu föreliggande förslaget.

Ropen på proposition upprepades.

Herr Carlson, F. F.: Det är blott en anmärkning, som min högt ärade vän här midt emot gjort vid mitt anförande på förmiddagen, som nu uppkallar mig.

Jag ber då få säga, att, då jag anförde, att krigsministern hade sagt, att 6 klasser vore tillräckliga för mobilisering, jag gerna vill tro, att han menade den första mobiliseringen; jag antager till och med, att hvarken han eller någon annan kan föreställa sig, att de kunde räcka för en längre tid eller för ett helt krig. Men jag vill tillika erinra derom, att han sade, att de också kunde räcka till

*Samman-
jemknings-
förslag till
värnpligts-
lag.*

(Forts.)

för depôtterna, hvilka ju äfven hafva betydelse för reserven, och slutligen att han tillade att, då man med säkerhet antager, att när kriget utbrutit, Riksdagen är samlad, det har den högsta sannolikhet att denna Riksdag, på samma gång den beviljar penningar till krigets utförande, äfven medgifver att landstormen må tagas ut, nemligen 7:de, 8:de och 9:de klasserna.

Framtiden är höljd i dunkel, men vi skola möta den med vida större lugn om vi få ett förbättradt försvar, om än icke så förbättradt som man kunnat önska, och af detta skäl tillstyrker jag fortfarande bifall till förslaget.

Grefve Posse: Jag har icke med stillatigande kunnat låta passera ett yttrande, som nyss fäldes från stockholmsbänken, det yttrande nemligen, att regeringen genom framläggande af detta förslag hade förbisett landets intressen. Jag vet nu icke, om Herr Wallenberg härmed menat uteslutande försvarsfrågan eller om han syftade på andra förhållanden, der han kan hafva olika uppfattning mot regeringen; men jag tillåter mig att vädja till den ärade talarens finkänslighet, om han icke i detta fall kunnat mera korrekt uttryckt sig, om han hade sagt, att *regeringen* i denna fråga hade en annan uppfattning om landets intressen, än den *han* hyser. Han får ursäkta, att det finnes många, som i denna fråga icke dela hans mening och som äro regeringen tacksamma, derför att regeringen, med erfarenhet af det sätt, hvarpå representationen tillförene behandlat framlagda, mera omfattande förslag, kommit till den uppfattningen, att representationen lättare skulle kunna afgöra de stora frågorna om skattelindring och härens organisation, i fall den finge behandla dem i mindre delar.

För min del är jag regeringen tacksam för denna uppfattning, i synnerhet i fall det visar sig, såsom jag hoppas, att den har haft den rigtiga uppfattningen i detta hänseende, och då det framlagda förslaget går i den rätta riktningen, tvekar jag icke för min del att, äfven om det icke erbjuder oss allt hvad vi önska, lifligt tillstyrka Kammaren att bifalla detsamma.

Herr Bergström: Tvifvels utan väntar Kammaren och för visso har den rätt att vänta ett uttalande af mig, hvad den omständigheten innebär, att jag låtit anteckna mig såsom reservant mot det af Lag-Utskottet framlagda sammanjemkningsförslaget. Det är också en pligt mot mig sjelf att i förevarande afseende uttala mig. Jag har icke hastat med detta uttalande, utan tvärt om afsigtligt uppskjutit detsamma till slutet af denna öfverläggning derför, att den åsigt, jag i frågan hyser, är skäligen enstaka. Jag har åtminstone icke hört någon föregående talare mer än antydningssvis luta mot samma åsigt, och denna åsigt är, att, såsom Kamrarnes beslut rörande värnpligtslagen utföllo, *någon sammanjemkning i sjelfva verket icke var möjlig.*

Denna min åsigt antyde jag under debatten Lördagen den 18 April, då skattefrågorna förevaro. När man under denna debatt än på den ena sidan, än på den andra hänvisade till det samman-

jemkningsförslag, som skulle framkomma från Lag-Utskottet. antydde jag, att fråga kunde uppstå, huru vida någon sammanjemkning vore rättsligen möjlig; dock medgaf jag, att en formel möjlighet till en sådan sammanjemkning förefans.

Det må tillåtas mig att nu i korthet anföra de skäl, hvarpå jag grundade denna min mening. Gällande lagstiftning stadgar, att bevärings årsklasser skola vara fem. Kongl. Maj:t hade i sin proposition föreslagit derutöfver sju årsklasser i beväringen och åtta årsklasser i landstormen. Gällande lagstiftning sätter ingen gräns för den tid, under hvilken Kongl. Maj:t har rättighet att öfva beväringen, och Riksdagen har, under förutsättning att denna öfningstid skulle räcka i trettio dagar, anvisat de medel, som dertill erfordras. Utöfver denna öfningstid hade Kongl. Maj:t begärt en tillökning af aderton dagar. Detta var det egentliga, det konstitutiva i det af Kongl. Maj:t framlagda förslaget till värnpligtslag. Ytterligare förefunnos i lagförslaget åtskilliga bestämmelser, syftande till att ordna inskrifningen och redovisningen af de värnpligtige. Nå väl! Andra Kammaren afslog allt hvad Kongl. Maj:t utöfver den bestående lagstiftningen begärt, ja, till och med, såsom förut i denna Kammare anmärkts, försämrade de nu befintliga lagbestämmelserna. Andra Kammaren formulerade första paragrafen så, att svensk man skall vara skyldig att *deltaga i fäderneslandets försvar* endast under fem år, då deremot nu gällande lag icke talar om skyldighet att *deltaga i landets försvar* utan endast talar om, att svensk man skall *deltaga i den allmänna beväringen* under fem år. Första Kammaren deremot biföll Kongl. Maj:ts proposition i alla delar. Det var denna utgång, som gaf mig anledning att antaga, att någon sammanjemkning icke vore möjlig och icke borde försökas. Denna åsigt uttalade jag också, då frågan om sammanjemkning första gången på allvar förevar i Utskottet, men ingen understödde densamma.

Vid sådant förhållande var det min pligt, såsom ordförande i Utskottet, att leda förhandlingar som syftade till en sammanjemkning. Jag må klaga öfver skickelsen, som fogat det så, att just jag fick det ansvarsfulla och sorgliga värfvet att leda denna sammanjemkning, hvilken var så främmande för mina åsikter. Inom denna Kammare finnas män, som säkerligen skulle hafva funnit större behag i detta sammanjemkningsvärf och varit derför mycket mera skickade än jag. Det gälde emellertid för mig att icke, till följd af min antipati mot sammanjemkningen, låta leda mig från min pligt såsom ordförande. Jag har efter bästa förstånd och samvete sökt fullgöra denna min pligt såsom ordförande. Produkten ligger nu inför Kammaren. Man har dömt mildt om densamma; men man har också å andra sidan deröfver uttalat en sträng förkastelsedom.

Det kan icke ett ögonblick falla mig in att spilla ett ord på försvaret af denna klena produkt.

För mig ställer sig saken så, att sammanjemkningen är en följd af det sätt, hvarpå Kammaren har behandlat de tre af Kongl. Maj:t framlagda, med hvarandra sammanhängande propositionerna.

Samman-
jemknings-
förslag till
värnpligts-
lag.
(Forts.)

Man har icke i denna Kammare med stränghet hållit på Kongl. Maj:ts förslag. Det första affallet från Kongl. Maj:ts proposition med förslag till ny värnpligtslag gjordes, när denna Kammares förtroendemän i Stats-Utskottet förändrade den förutsättning, under hvilken Kongl. Maj:t hade föreslagit nedsättning i grundskatter och motsvarande lindring i rustnings- och roteringsbesvärerna. Nämda förutsättning, eller huru man vill kalla den, var, att Kammaren skulle antaga Kongl. Maj:ts förslag till ny värnpligtslag; men samma förutsättning ändrades af Stats-Utskottet derhän, att förutsättningen borde vara, att Kamrarne med anledning af Kongl. Maj:ts proposition om ny värnpligtslag fattade sammanstämmande beslut. Ett andra beslut, hvilket jag anser hafva ofördelaktigt inverkat på frågans utgång, fattades då, när Kamraren Onsdagen den 15 April afslog det af mig väckta yrkandet, att frågan om nedsättning af grundskatterna och lindring i rustnings- och roteringsbesvärerna skulle till afgörande företagas först vid det sammanträde, som infölle näst efter det båda Kamrarne med anledning af Kongl. Maj:ts proposition med förslag till ny värnpligtslag fattat sammanstämmande beslut eller ock frågan förfallit. Den tredje ofördelaktiga omständigheten var den, att, när frågorna om nedsättning i grundskatter och lindring i rustnings- och roteringsbesvärerna här förekommo, denna Kammare med en förkrossande majoritet förkastade det väckta yrkandet, att dessa frågor skulle återförvisas.

Med sådana föregående beslut kunde sannerligen icke sammanjemkningsförslaget blifva bättre, än det har blifvit. Jag vågar äfven att omnämna, att under förhandlingarna i Utskottet yttrades helt öppet af en ledamot i Andra Kamraren, att öfverläggningarna i Första Kamraren tydligt utmärkte, att äfven för denna Kammare *skattefrågan vore hufvudsak och försvarsfrågan bisak*. De af Kamraren ledamöter, som fullständigt hafva åhört öfverläggningarna i denna Kammare rörande skattefrågorna, torde väl erinra sig, på hvilka yttranden, afgifna dels från stadsrådsbänken och dels från representanternas platser, man här vid lag syftade. Jag motsade denna uppfattning, men jag tror icke, att jag lyckades undanrödja den. Det kunde kanske vara lockande nog att gifva en historik öfver gången af alla dessa förhandlingar inom Utskottet och vid sidan af Utskottet, som hafva ledt till detta sammanjemkningsförslag, men tiden har redan så långt framskridit, att jag icke derpå vill inlåta mig.

Det återstår nu endast att gifva till känna, huru jag ställer mig till sjelfva afgörandet. Vi hafva i dag hört Herr Statsrådet och Chefen för Landtförsvarsdepartementet förklara, att han icke finner någon möjlighet att under nuvarande förhållanden genomdrifva det ursprungliga Kongl. förslaget om värnpligtslag, och vidare, att han i egenskap af arméns målsman alldeles icke vill taga på sig ansvaret för att hafva tillbakavisat eller afstyrkt sammanjemkningsförslaget. Vidare hafva vi hört detta yttrande blifva suppleradt af Hans Excellens Statsministern, hvilken suppling i min tanke varit mycket behöflig, då här icke är fråga om arméns

intressen utan fosterlandets försvar och huru vida regeringen kan från sin ståndpunkt anse sammanjemkningsförslaget antagligt. För min del tror jag, efter dessa förklaringar, afgifna af regeringens ledamöter, och med den kännedom jag har, huru den största och inflytelserikaste fraktionen i denna Kammare betraktar frågan, att frågans utgång inom denna Kammare är gifven, och att således sammanjemkningsförslaget bifalles af Kamrarne.

Jag föreställer mig, att det skulle vara mycket behagligt att följa gamla åsichter och att fri, stolt och käck förklara, att man vill härdä sin gamla ställning. Men jag har i ensliga stunder under inre strid ställt till mig den frågan: *om det tänkbara fall i verkligheten förekomme, att ditt ja eller ditt nej vore afgörande, huru skulle du då rösta?* Ett bifall till sammanjemkningsförslaget innebär visserligen icke slutlig fred, utan endast ett vapenstillestånd för den närmaste följden af år; men det lemnar regeringen tid att tänka på och begrunda, huru en blifvande arméorganisation skall gestalta sig, och gifver Riksdagen rådrum och lugn att egna sig åt lösningen af andra, hittills undanskjutna frågor. Ett nej innebär fortsatt strid utan möjlighet att kunna med kraft allvar taga i hop med dessa; ty så länge frågan står olöst, kommer hvarje regering att oupphörligt framlägga förslag — det ena kanske sämre än det andra.

När nu *Regeringen* icke har ansett sig kunna bära det ansvar, som det medför att icke acceptera sammanjemkningsförslaget, har jag frågat mig: *kan den enskilde representanten underkasta sig detta ansvar?* Dermed har jag också sagt, huru jag kommer att rösta. Jag har nemligen kommit till den öfvertygelse, att jag icke skulle våga att bära det ansvaret, om frågans afgörande ensamt ankomme på mig och jag röstar, i öfverensstämmelse dermed.

Vid slutet af detta anförande hördes talrika och ljudeliga bifallsyttringar, blandade med rop på proposition.

Herr Nordenfelt, Carl: Jag anser mig skyldig tillkännagifva, att jag röstat för antagande af Kongl. Maj:ts förslag till värnpligtslag, men att jag icke kan finna förenligt med mitt samvete att rösta bifall till det nu föreliggande sammanjemkningsförslaget, och jag tillägger, med anledning af hvad den siste talaren yttrat, att jag skulle rösta så, äfven om på min röst skulle bero antagandet eller förkastandet af detta förslag.

Ropen på proposition förnyades.

Herr Wallenberg: Den ärade talaren på kalmarbänken har förebrått mig, att jag yttrat, att regeringen tillbakasett statens intresse genom framläggande af detta förslag. Ja, om jag yttrat det, så vidhåller jag det, och i motiveringen till dessa ord yttrade jag tillika, att regeringen hade *släppt efter det ena efter det andra*, och därför ansåg jag, att landets intressen blifvit offrade och därför anser jag, att *försvarsfrågan vore en skytt och huf-*

Sammanjemkningsförslag till värnpligtslag.
(Forts.)

Samman-
jämknings-
förslag till
värnpligts-
lag.

(Forts.)

vudsaken i sjelfva verket allenast en sträfvan att tillgodose en mäktig samhällsklass.

Men eftersom jag har ordet, må det tillåtas mig att fråga den ärade talaren på kalmarbänken, Herr Grefve Arvid Posse, om det verkligen är *förslaget*s förträfflighet, som gör honom så tacksam för detsamma, eller om det icke snarare är hans lifliga önskan att se denna *Kammares motståndskraft bruten*; denna Kammare, mot hvars fasthet hans eget statsmannaskepp en gång strandade.

Rop på proposition framträngde å nyo med ökad styrka.

Herr Lindhagen: En talare har nyss yttrat, att ett bifall till förevarande förslag skulle medföra ett vapenstillestånd mellan partierna åtminstone för flera år, och att deremot ett afslag skulle vara signalen till fortfarande strid. Denna uppfattning måste jag bestrida såsom vilseledande, och vi skola nog erfaras, att bifall icke kommer att afvända striderna, hvilka tvärt om skola börja omedelbart å nyo. I anledning af samme talares yttrande, att han *icke vågade* rösta nej, ber jag för min del få förklara, att jag såsom en man för mig har mod att rösta i öfverensstämmelse med min uttalade öfvertygelse.

Efter härmed slutad öfverläggning yttrade Herr Grefven och Talmannen, att, enär förevarande punkt innehölle, förutom en hemställan till Första Kammaren, en derifrån skiljaktig framställning till Andra Kammaren, och då Första Kammarens beslut i fråga om sistnämnda framställning måste affattas på annat sätt än beträffande Utskottets hemställan i öfrigt, propositioner komme att göras särskildt i afseende på dessa båda olika delar af punkten.

På härefter gifven proposition lade Kammaren till handlingarna Utskottets yttrande i förevarande punkt, så vidt det innefattade en framställning till Andra Kammaren.

Herr Grefven och Talmannen yttrade vidare, att i afseende på Utskottets berörda hemställan, så vidt den afsåge Första Kammaren, under öfverläggningen yrkats dels bifall, dels afslag.

Härefter gjorde Herr Grefven och Talmannen propositioner enligt dessa båda yrkanden samt förklarade sig anse propositionen på bifall till Utskottets ifrågavarande hemställan vara med öfvervägande ja besvarad.

Flere ledamöter begärde votering, i anledning hvaraf uppsattes, justerades och anslogs en omröstningsproposition af följande lydelse:

Den, som bifaller Lag-Utskottets i punkten 1 af utlåtandet N:o 56 gjorda hemställan, så vidt den afser Första Kammaren, röstar

*Samman-
jämknings-
förslag till
värnpligts-
lag.*
(Forts.)

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej

Vinner Nej, afslås Utskottets ifrågavarande hemställan.

Omröstningen företogs, och vid dess slut befunnos rösterna hafva utfallit sålunda:

Ja—79;

Nej—50.

Punkten 2.

Bifölls, så vidt den innefattade en framställning till Första Kammaren.

Punkten 3.

Lades till handlingarna.

Punkterna 4 och 5.

Biföllos, så vidt de innefattade framställningar till Första Kammaren.

Punkten 6.

Lades till handlingarna.

Punkten 7.

Bifölls, så vidt den innefattade en framställning till Första Kammaren.

Punkten 8.

Lades till handlingarna.

Punkten 9.

Kammaren lade till handlingarna Utskottets yttrande i denna punkt, så vidt det innefattade en framställning till Andra Kam-

*Samman-
jemknings-
förslag till
värnpligts-
lag.*
(Forts.)

maren, och biföll Utskottets hemställan, så vidt den afsåg Första Kammaren.

Punkten 10.

Bifölls, så vidt den innefattade en framställning till Första Kammaren.

Punkten 11.

Lades till handlingarna.

Punkten 12.

Bifölls, så vidt den innefattade en framställning till Första Kammaren.

Punkten 13.

Lades till handlingarna.

Punkten 14.

Bifölls, så vidt den innefattade en framställning till Första Kammaren.

Punkten 15.

Lades till handlingarna.

Punkten 16.

Kammaren lade till handlingarna Utskottets yttrande i denna punkt, så vidt det innefattade en framställning till Andra Kam-
maren, och biföll Utskottets hemställan, så vidt den afsåg Första
Kammaren.

Utskottets i slutet af förevarande utlåtande gjorda hemställan.

Bifölls, så vidt den innefattade en framställning till Första Kammaren.

Herr Tamm, Hugo: Jag har icke velat upptaga Kammarens tid med att yttra motiven för min särskilda mening, men då jag icke vågar dela ansvaret för det beslut, som nu är fattadt, skall jag bedja att få anmäla min vördsamma reservation.

Grefve Strömfelt: Då grundskattefrågan förra gången före-
kom, yttrade jag mig om min ställning till densamma och ansåg
mig på grund deraf icke i dag behöfva upptaga Kammarens tid

med något anförande, emedan min ställning till den nu afgjorda dermed redan var klar; men vid sådant förhållande anhåller äfven jag att få till protokollet reservera mig mot det beslut, som här fattats, och jag anser mig kunna bära den ställning, jag intagit i denna fråga, lika lugnt "inför historiens domstol" som någonsin Stats-Utskottets ärade ordförande sin.

*Samman-
jemnings-
förslag till
värnpligts-
lag.*
(Forts.)

Föredrogs å nyo och bifölls Bevillnings-Utskottets den 5 och 6 i denna månad bordlagda betänkande N:o 6, angående ytterligare ifrågasatta ändringar i Kongl. förordningen om bevilning af fast egendom samt af inkomst den 14 September 1883.

Föredrogs å nyo och bifölls Första Kammarens Tillfälliga Utskotts den 5 och 6 innevarande Maj bordlagda utlåtande N:o 16, i anledning af väckt motion i fråga om kontroll öfver tillverkning af och handel med konstsmör;

och skulle, jemlikt stadgandet i 3 mom. af 63 § Riksdagsordningen, detta beslut genom utdrag af protokollet delgifvas Medkammaren.

Justerades tre protokollsutdrag för detta sammanträde.

Herr vice Talmannen yttrade: Då Riksdagens beslut i anledning af Kongl. Maj:ts nådiga proposition angående ändring i 72 § Riksdagsordningen ännu icke blifvit till Kongl. Maj:t öfverlemnadt och följaktligen icke heller ännu träd i kraft, så hemställer jag, att Sammansatta Stats- och Lag-Utskottets utlåtande N:o 5, angående Kongl. Maj:ts proposition med förslag till instruktion för Riksdagens revisorer af Stats-, Banko- och Riksgäldsverken m. m. måtte företagas till afgörande vid Kammarens sammanträde näst efter det att Riksdagens svar på Kongl. Maj:ts proposition om ändring i 72 § Riksdagsordningen blifvit i plenum plenorum å rikssalen till Kongl. Maj:t öfverlemnadt.

Härtill lemnade Kammaren, på gjord proposition, sitt bifall.

På framställning af Herr Grefven och Talmannen beslöts, att bland utskottsbetänkandena på föredragningslistan till nästa sam-

mantråde skulle sättas främst Stats-Utskottets memorial N:o 52, dernäst Bevillnings-Utskottets memorial N:o 8 samt derefter de under denna dag första gången bordlagda utlåtandena.

Kammaren åtskildes kl. 10,27 e. m.

In fidem

A. von Krusenstjerna.
